

Den 15. juni 2010

FOLKETINGETS
OMBUDSMAND

Inspektion af Statsfængslet på Søbysøgård den 8. juni 2009

ENDELIG

J.nr. 2009-1470-628

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning.....	3
2.	Bygningsmæssige forhold mv.....	4
2.1.	Den halvåbne afdeling	5
2.2.	Afdeling A, B og C.....	8
2.3.	Behandlingsafdelingen.....	13
2.4.	Isolationsafdelingen	13
2.5.	Sportshallen	15
2.6.	Vedligeholdelsesstand mv.	15
3.	Beskæftigelse.....	17
3.1.	Arbejde.....	19
3.2.	Undervisning	21
3.3.	Behandling	23
4.	Fritid	24
5.	Samtaler med talsmændene.....	26
5.1.	Samtale med talsmændene for den halvåbne afdeling	27
5.1.1.	Rengørings- og vaskemidler	27
5.1.2.	Telefonering	28
5.2.	Samtale med talsmændene for de almindelige åbne afdelinger.....	28
5.2.1.	Stikprøvevis urinprøvekontrol.....	28
5.2.2.	Kameraovervågning	30
5.2.3.	Alkohol.....	33
5.2.4.	Personalets pauser mv.	34
5.2.5.	Personalets holdning.....	36
6.	Andre forhold.....	39
6.1.	Købmandsordningen.....	39
6.2.	Euforiserende stoffer mv.....	39
6.3.	Tv-ordningen	40
7.	Rapportgennemgang	42
7.1.	Lidt om sagerne	44
7.2.	Retsgrundlaget.....	45
7.3.	Midlertidig udelukkelse fra fællesskab	46
7.4.	Afskæring af partsaktindsigt mv.	47
7.4.1.	Partshøring og udtaleret.....	48
7.4.2.	Begrundelse og notatpligt	50
7.5.	Kompetence	52
7.6.	Klagevejledning mv.	54

7.7. Ophør og ugentlige overvejelser	54
7.8. Andre forhold	55
Opfølgning	55
Underretning	56

1. Indledning

Som led i ombudsmandens almindelige inspektionsvirksomhed (jf. § 18 i lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand) foretog jeg den 9. februar 2000 inspektion af Statsfængslet på Søbysøgård. Den 9. august 2000 afgav jeg en endelig rapport om denne inspektion, og inspektionen blev fulgt op i opfølgingsrapporter af 10. maj 2001 og 23. oktober 2001.

Den 8. juni 2009 foretog jeg og to af embedets øvrige medarbejdere endnu en inspektion af Statsfængslet på Søbysøgård.

Inspektionen den 8. juni 2009 bestod af en rundgang i det meste af fængslet og samtaler med ledelsen, samarbejdsudvalget, talsmændene for henholdsvis den halvåbne afdeling og de øvrige afdelinger og med en enkelt indsat der havde ønsket det. Fængslets talsmænd og de øvrige indsatte var forud for inspektionen blevet gjort bekendt med inspektionen og med muligheden for at få en samtale med mig om henholdsvis generelle forhold om institutionen og den indsattes egne forhold. Ved inspektionens afslutning havde jeg et møde med fængslets ledelse om bl.a. de generelle forhold der var blevet bragt frem under mine samtaler med talsmændene.

Talsmændene har efterfølgende den 19. juni 2009 fået et skriftligt svar som opfølgning på samtalerne. Efter aftale med den indsatte som jeg herudover talte med, fik han ikke en sådan skriftlig opfølgning.

I brevene af 19. juni 2009 til talsmændene meddelte jeg at nærmere angivne forhold ville indgå i rapporten om inspektionen. Jeg sendte samtidig kopi af brevene til Statsfængslet på Søbysøgård med anmodning om oplysninger mv. om nærmere angivne forhold. I brev af 25. juni 2009 modtog jeg svar på min anmodning.

Under samtalen med ledelsen afleverede jeg en skriftlig anmodning om udlevering af rapportmateriale om de seneste 10 sager om udelukkelse fra fællesskab forud for varslingen den 24. april 2009. Jeg modtog under inspektionen sådanne sager der gennemgås under pkt. 7 nedenfor.

Inspektionen den 9. juni 2009 omfattede først og fremmest de bygningsmæssige ændringer der er sket siden sidste inspektion, beskæftigelsen af de indsatte og de spørgsmål der blev rejst af talsmændene. Under inspektionen spurgte jeg bl.a. på grundlag af en tjekliste til enkelte andre forhold, men disse forhold er kun omtalt i rapporten i det omfang jeg har fundet anledning til det.

Jeg orienterede under inspektionen endvidere om en brugerundersøgelse som ombudsmanden har iværksat, og fængslet indvilligede i at deltage i denne undersøgelse. Jeg har efterfølgende modtaget fængslets svar på den første del af denne undersøgelse.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Statsfængslet på Søbysøgård og Direktoratet for Kriminalforsorgen for at myndighederne kunne få lejlighed til at fremkomme med eventuelle bemærkninger om faktiske forhold som rapporten måtte give anledning til. Direktoratet for Kriminalforsorgen har i brev af 25. maj 2010 fremsat enkelte bemærkninger som direktoratet har modtaget fra fængslet. Disse bemærkninger er indarbejdet i denne rapport.

2. Bygningsmæssige forhold mv.

Statsfængslet på Søbysøgård er – som også nævnt i rapporten af 9. august 2000 om min inspektion den 9. februar 2000 – et åbent fængsel der er indrettet i den tidligere herregård Søbysøgård på Fyn.

Kapaciteten i fængslet er steget fra 84 pladser ved inspektionen i 2000 til nu 134 pladser. 26 af de 50 nye pladser er etableret i en ny halvåben afdeling der blev opført i 2003. De sidste 24 pladser er etableret som led i flerårsaftalen for kriminalforsorgen for 2004-2007. 20 af de 24 pladser er etableret ved mindre ombygningsarbejder af eksisterende bygninger i fængslet der fandt sted af to omgange i 2004-2005, mens de sidste 4 pladser er etableret i nyt byggeri (afdeling E, jf. nedenfor) der blev opført i 2006/2007.

Siden sidste inspektion er der desuden opført en behandlingsafdeling. Denne afdeling der er opført i 2005/2006, er dog ikke en belægningsafdeling, og den indgår derfor ikke i kapaciteten.

Desuden er der i 2006/2007 opført en ny isolations- og administrationsafdeling (den allerede nævnte afdeling E) og en ny gymnastiksal.

På udearealet er der til afdeling E opført en isolationsgård.

I forbindelse med etableringen af afdeling E og de ekstra pladser i fængslet er der etableret adgangskontrol og opsat overvågningskameraer på fængslets område. Et af de spørgsmål som talsmændene for de almindelige åbne afdelinger rejste under min samtale med dem, drejede sig om disse kameraer. Jeg henviser til pkt. 5.2.2.

Endvidere er der i 2002 i forbindelse med indførelse af selvforplejning i fængslet indrettet større køkkener på de enkelte afdelinger. Der er ikke indrettet købmandsbutik i fængslet; de indsatte handler i stedet i en lokal butik i Nr. Lyndelse. Fængslets 2 sygestuer er desuden nedlagt.

På fængslets område er der også en bygning "Figaro" som jeg ikke erindrer fra sidste inspektion. Det fremgår af fængslets regelsamling at den kan anvendes til belægning. Så vidt jeg forstod, anvendes denne afdeling primært som frigangsafdeling.

Jeg beder om at få oplyst om det er korrekt forstået. Hvis det ikke er tilfældet, beder jeg om nærmere oplysninger om anvendelsen af denne bygning/afdeling.

Rapporten af 9. august 2000 om inspektionen af Statsfængslet på Søbysøgård den 9. februar 2000 indeholder en nærmere beskrivelse af de bygningsmæssige forhold som de var dengang. Under inspektionen den 8. juni 2009 besigtigede jeg de fleste af fængslets bygninger mv., men denne rapport indeholder ikke som sidst en nærmere gennemgang af de enkelte bygninger. Jeg har koncentreret min beskrivelse om de ændringer der er sket siden sidst, jf. pkt. 1 ovenfor, og om fængslets (generelle) vedligeholdelsesstand og rengøringsstandard.

2.1. Den halvåbne afdeling

Denne afdeling – afdeling D – er som tidligere nævnt opført i 2003 (hvilket også fremgår af et skilt ved hovedindgangen til bygningen). Afdelingen er beregnet til de svageste indsatte i fængslet. De indsatte er omfattet af de almindelige regler for indsatte i åbne fængsler, men har dog en særlig husorden.

Afdelingen ligger for sig selv skråt over for de andre belægningsafdelinger (der ligger samlet). Der er tale om en gul et-plans murstensbygning med røde vinduer med skodder og rødt tegltag (ligesom fængslets øvrige belægningsbygninger).

Bygningen er omgivet af en have med et trådhegn omkring. Langs bygningen er der bede med blomster, og foran døren er der store blomsterkummer.

Bygningen består af 2 fløje (afsnit D1 og D2) der ligger vinkelret på hinanden.

Afdelingen har plads til 26 indsatte hvis stuer er fordelt i de 2 fløje i bygningen.

I vinklen mellem de to fløje er der et personalekontor/en vagtstue med glaspartier, og begge afsnit er forsynet med glasdøre med glaspartier omkring. Fra personalekontoret er det således muligt at overskue begge afsnit (hele gangen på de to afsnit).

Der er endvidere en mindre gang med adgang til personalekontorer mellem de 2 afsnit. På gangen hænger der en opslagstavle med forskellig information, herunder afdelingens husorden.

Fra denne gang er der adgang til afdelingernes fællesrum hvorfra der er adgang til en gang hvor de indsattes stuer ligger. Der er 13 stuer på hvert afsnit.

Afdelingerne har lyse vægge og gråt linoleumsgulv. Dørene er rødlige. Der hænger persienner i vinduer.

Der er et stort fællesrum der indeholder både køkken, spisestue og opholdsafdeling. Køkkenelementerne er hvide, og der er en kogeø i midten med kogeplader. Ovne er placeret særskilt på den ene væg. Under min samtale med talsmændene på denne afdeling klagede de over at ovnlågerne ikke kunne lukke helt til. De oplyste at de havde forelagt problemet for fængslet der havde oplyst at ovnene ikke ville blive skiftet før de gik i stykker.

Ved min besigtigelse af ovnene blev det oplyst at der var sendt bud efter en elektriker.

I forbindelse med min skriftlige opfølgning til talsmændene bad jeg fængslet om at underrette mig om hvad der herefter skete vedrørende dette forhold. I brevet af 25. juni 2009 har fængslet oplyst at alle ovnene på de to afsnit er besigtiget, og at der herefter er bestilt 3 nye ovne til erstatning for de 3 ovne hvor lågerne ikke lukkede ordentligt til.

Jeg har noteret mig det oplyste.

I køkkenafdelingen er der desuden en kummefryser. Denne fryser er et ekstra tilbud til de indsatte der har en frostboks i køleskabet på deres stuer.

I fællesrummet er der desuden en telefonboks der kun er delvis afskærmet. Statsfængslet på Søbysøgård havde kort tid før inspektionen fundt sted, fået sat nye telefoner op i hele fængslet (i forbindelse med en generel udskiftning af telefonerne i kriminalforsorgens institutioner, jf. også pkt. 5.1.2). Under min samtale med talsmændene fra afdeling D nævnte de at der ikke kunne ringes ud fra telefonen på afsnit D1. De oplyste at telefonen blev fejlmeldt umiddelbart efter opsætningen (ca. 14 dage før inspektionen), og at der havde været en reparatør, men at telefonen stadig ikke virkede.

Under den afsluttende samtale blev det oplyst at der to gange har været en reparatør og se på telefonen, og at fængslet nu ville tilkalde en reparatør igen.

Jeg bad i forbindelse med min skriftlige opfølgning til talsmændene fængslet om at underrette mig om hvad der videre skete. I brevet af 25. juni 2009 har fængslet oplyst at fængslet den 24. juni 2009 talte med indsatte fra både afsnit D1 og D2, og at de fortalte at telefonerne virker begge steder.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Der er loftsbelysning på gangen. Der var kun få billeder på væggene.

Møblementet i fællesrummene er kriminalforsorgens standardmøblement. Der var store huller i betrækket på det meste af møblementet i fællesrummene hvilket talsmændene på denne afdeling også klagede over.

Under den afsluttende samtale oplyste ledelsen at fængslet arbejdede på at få ombetrukket hynderne på afdeling D.

Jeg bad fængslet om at underrette mig om hvad der herefter skete, og hvornår denne ombetrækning forventedes at ske.

I brevet af 25. juni 2009 har fængslet oplyst at der er bestilt nyt betræk til alle hynder, og at leveringstiden var ca. 8 uger.

Jeg går således ud fra at alle hynderne nu er ombetrukket.

De indsattes stuer er ca. 9 m² og er møbleret med kriminalforsorgens standardinventar af den nye slags, sengelampe, fladskærms-tv, kaffemaskine og køleskab med frostboks. Der er en håndvask med varmt og koldt vand.

Jeg så stue 5 der fremtrådte i en god stand.

En af stuerne er egnet til kørestolsbrugere og har eget toilet og bad. Det blev oplyst at fængslet har 2 sådanne stuer – 1 på afdeling D og 1 på afdeling A – og at fængslet på inspektionstidspunktet havde 2 indsatte der benytter kørestol.

De øvrige stuer har fælles toilet og bad på gangen. Til hvert afsnit er der et lokale med 2 separate toiletter med håndvask og et lokale med 1 toilet med håndvask og 3 adskilte brusekabiner med forhæng samt et forrum med en bænke. Vinduerne kan ikke åbnes, men der er elektrisk udsugning.

Der er opsat flydende sæbe og papirhåndklæder på toiletterne. Der var ikke renevæske. Det blev oplyst at væsken forsvinder hvis den sættes op, og at de indsatte kan få renevæske hos sygeplejersken der kommer dagligt i fængslet og har samtaler med alle indsatte ved indsættelse hvor hun orienterer de indsatte om det.

Ved min besigtigelse af toiletterne viste én af de indsatte mig at der var sorte belægninger på fugerne ved gulvet på det ene toilet. Den indsatte oplyste at disse belægninger ikke kan fjernes med almindelige rengøringsmidler.

Jeg beder fængslet om at undersøge forholdet nærmere og oplyse mig om hvad denne undersøgelse giver anledning til.

Der var generelt set ryddeligt og rent på afdelingen.

2.2. Afdeling A, B og C

Min besigtigelse på disse afdelinger omfattede først og fremmest køkkenerne der som nævnt blev renoveret i 2002 i forbindelse med indførelsen af selvforplejning i fængslet, og baderummene som talsmændene klagede over. Jeg så desuden 2 stuer. På afdeling D så jeg dog kun en gang (der fremtrådte mørk).

Køkkener

Jeg så et køkken på afdeling A og et køkken på afdeling B, begge på 1. sal. Køkkenet på afdeling A fremstod i en bedre stand end køkkenet på afdeling B.

Der er tale om åbne køkkener med spiseplads og opholdsafdeling. Der er opsat kum-mefrysere i køkkenerne.

Køkkenelementerne er hvide, og der er kogeø og ovne i forlængelse heraf op mod den ene væg. Der er tale om samme type ovn som på afdeling D, men talsmændene fra disse afdelinger klagede ikke over at lågerne ikke kunne lukke ordentligt.

Hvis der er eller opstår samme problem med ovnlågerne på disse afdelinger, går jeg ud fra at det også vil blive afhjulpnet på disse afdelinger.

I køkkenet på afdeling B var der på inspektionstidspunktet fjernet fliser ved opvaske-maskinen. Under min (forudgående) samtale med talsmændene for disse afdelinger oplyste de at køkkenerne på afsnittene ikke er lavet rigtigt fra start af. De oplyste at der er lagt fliser direkte på spånplader, og at spånpladerne på gulvet ved opvaskema-skinen i køkkenet på afdeling B havde suget vand.

I mit opfølgende brev til talsmændene meddelte jeg at jeg havde noteret mig at der var ved at ske en udbedring af nævnte forhold i køkkenet på 1. sal på afdeling B. Jeg meddelte desuden at jeg gik ud fra at fængslet var opmærksomt på om der var eller ville blive behov for (tilsvarende) udbedringer i de andre køkkener.

I brevet af 25. juni 2009 har fængslet oplyst at fængslet med jævne mellemrum gennemgår køkkenerne for fejl og mangler.

Af direktoratets brev af 25. maj 2010 fremgår det endvidere at fængslet over for direktoratet har oplyst at det kun var dette ene køkken der havde fejl i gulvkonstruktionen, og at det er rettet.

Jeg har noteret mig det oplyste..

Der var ryddeligt og rent i begge køkkener.

Baderum

Badefaciliteter findes i kælderen under de tre afdelinger.

Jeg så baderummene til afdeling A og B, men ikke til afdeling C, da baderummet dette sted blev benyttet på tidspunktet for min rundgang.

Som nævnt nævnte talsmændene under min forudgående samtale med dem at baderummene trænger til istandsættelse. De nævnte bl.a. at der er svamp, at der lugter råddent, og at der er revner i væggene. De oplyste desuden at de har fået at vide af fængslet at der ikke er penge til at istandsætte baderummene.

Baderummene er ikke fuldstændige identiske i deres opbygning, men indeholder begge et stort forrum med flere vaske og en aflang bæk, samt et stort fælles baderum med flere brusere hvoraf én på afdeling A manglede brusehoved.

Der er ingen afskærmning mellem brusere hvilket de indsatte er utilfredse med.

Talsmændene oplyste i den forbindelse at nogle indsatte på grund af den manglende afskærmning bader med boksershorts på.

Rørene er generelt kalket til.

Ifølge rapporten fra det seneste bygningsyn skal rørinstallationer til brugsvand på afdeling A, B og C udskiftes. I oversigten over almindelig bygningsvedligeholdelsesarbejder til brug for bygningsyn 2009 skulle dette forhold medtages ved kontraktforhandlingerne med direktoratet.

Der er fliser på væggene der er pænere i afdeling A end i afdeling B. I baderummet på afdeling B manglede der nogle fliser, bl.a. i hvælvingen mellem forrummet til baderummet og selve baderummet, og der var huller i nogle af de øvrige fliser. Talsmændene nævnte at de manglende fliser var taget ned fordi de havde været ved at falde ned, og at andre fliser var ved at falde ned.

Der er endvidere fugtskader flere steder, bl.a. i hjørnet for oven i baderummet på afdeling B. Talsmændene mener som nævnt at der er tale om svamp.

Der er blændede vinduer der på afdeling A, men ikke på afdeling B, er forsynet med gitre. Foruden mulighed for udluftning ved at åbne vinduerne er der elektronisk udsugning der var i gang på afdeling B på inspektionstidspunktet.

Under min samtale med talsmændene oplyste de også at der fortsat blæser blade mv. ind gennem vinduet på afdeling B når det står åbent. De henviste i den forbindelse til omtalen af dette forhold i rapporten fra min inspektion af fængslet i 2000. De foreslog at der blev sat et gitter op.

Der var vand på gulvet på gangen uden for baderummet på afdeling A.

Under inspektionen nævnte jeg over for ledelsen at baderummene trænger til at blive sat i stand, og at der bør ske en afskærmning. Det var fængslets ledelse enig i. Det blev i den forbindelse oplyst at Statsfængslet i Nyborg skulle lave et overslag på hvad det vil koste at istandsætte baderummene.

I mit opfølgende brev til talsmændene skrev jeg at jeg var enig i at baderummene trænger til istandsættelse, og at der bør ske afskærmning. Jeg bad samtidig fængslet om at underrette mig om resultatet af fængslets anmodning om et overslag over udgifterne til istandsættelse af rummene.

I brevet af 25. juni 2009 har fængslet oplyst at Teknisk Afdeling i Statsfængslet i Nyborg efter ferieafvikling ville udarbejde et renoveringsforslag og prisoverslag på tre nyindrettede baderum der ville blive sendt til ressourcestyringskontoret i Direktoratet for Kriminalforsorgen til prioritering i forbindelse med større bygningsarbejder. Fængslet har henvist til at fængslet ikke selv inden for egen ordinære bevilling har mulighed for at afholde så store udgifter til renovering som der her er tale om.

Jeg er som det fremgår, enig med i at baderummene trænger til istandsættelse, og at der bør ske afskærmning. Jeg henviser i den forbindelse også til pkt. 19.3 i de europæiske fængselsregler hvorefter de indsatte skal have nem adgang til sanitære faciliteter som er hygiejniske og yder respekt for privatlivets fred. Badeforholdene lever på grund af dårlig vedligeholdelse og manglende afskærmning efter min opfattelse ikke op til det der er anført i bestemmelsen.

Jeg har noteret mig det som fængslet har oplyst i brevet af 25. juni 2009. Jeg går ud fra at det nævnte renoveringsforslag nu er sendt til direktoratet som jeg herefter beder om at underrette mig om hvad der videre sker vedrørende dette forhold.

Fængslet har i brevet af 25. juni 2009 endvidere oplyst at der vil blive opsat gitre for vinduerne dér hvor de mangler.

Dette har jeg noteret mig.

Under min samtale med talsmændene klagede de også over at der ikke er nok varmt vand. De oplyste at det varme vand kun rækker til ca. 10 bade, og at der ofte heller ikke er nok varmt vand til opvask.

Under den afsluttende samtale oplyste ledelsen at fængslet var ved at få skiftet radiatorer, og at der i den forbindelse opsættes gennemstrømningsvarme og en ny tank som skulle løse problemet. På inspektionstidspunktet var arbejdet i gang på afdeling C.

Stuer mv.

På afdeling A så jeg stue 106 der er indrettet til kørestolsbrugere (den anden af de 2 stuer som fængslet har indrettet til kørestolsbrugere, jf. pkt. 2.1 ovenfor). Stuen er større end en almindelig stue og har eget toilet og bad med armstøtter. Stuen var møbleret med 1 seng og 1 briks med ryglæn (der havde hul i betrækket). Stuen var ikke særlig ren.

På afdeling B så jeg stue 20 (der blev beboet af talsmanden for afsnittet). Stuen var personlig indrettet og fremstod i en god vedligeholdelsesmæssig stand og ren.

Ingen af stuerne på afdelingerne A, B og C har håndvask. På dette punkt adskiller fængslet sig (vist nok) fra alle kriminalforsorgens øvrige institutioner.

Siden inspektionen i 2000 er der sket den ændring at de indsatte nu er låst inde på deres stuer om natten (nu fra kl. 21.30), og de skal derfor nu tilkalde personale hvis de ønsker adgang til rindende vand i den tid som de er låst inde.

Efter pkt. 22.5. i de europæiske fængselsregler skal de indsatte til enhver tid have adgang til rent drikkevand.

Som det fremgår af rapporten om ombudsmandens inspektion den 25. november 2002 af Institutionen for frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm (nu Ellebæk), anbefalede embedslægen i rapporten fra hans besøg samme sted at der blev indført en "nem adgang til håndvask ... også på værelserne". På grund af års erfaringer med hærværk dette sted besluttede direktoratet dog at der ikke skulle opsættes håndvask

på stuerne. Ombudsmanden noterede sig denne begrundelse og foretog sig ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

Selv om de indsatte ikke længere har samme nemme adgang til (drikke)vand som før indførelsen af ordningen med aflåsning af stuerne om natten, har jeg ikke grundlag for at henstille at der opsættes håndvask på stuerne.

For god ordens skyld henviser jeg i den forbindelse til mit svar til talsmændene på deres klage under inspektionen over at der kan gå lang tid før et cellekald besvares. Efter oplysning fra ledelsen om at cellekald besvares hurtigst muligt – også for indsatte der blot ønsker adgang til vand – foretog jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold.

2.3. Behandlingsafdelingen

Behandlingsafdelingen (afdeling G) er, som tidligere nævnt, ikke en belægningsafdeling. De indsatte der behandles på afdelingen, bor på de øvrige afdelinger og deltager om dagen i behandling på behandlingsafdelingen.

Bygningen, der er opført i 2007, er en gul murstensbygning med rødt tegltag der ligger for sig selv ved siden af fængslets gartneri.

Et skilt på hoveddøren byder velkommen til afdelingen og oplyser at der er tale om et behandlingstilbud til indsatte der har et misbrug af centralstimulerende stoffer. Det er ligeledes oplyst at afdelingen drives i samarbejde med Rusmiddelcenter Odense Kommune (ROK).

Afdelingen indeholder et fællesrum, et køkken med spisebord og grupperum. Udenfor er der en terrasse. Møblementet er en blanding af kriminalforsorgens standardudstyr og andet møblement der alt sammen er i en god stand.

Om behandlingen på afdelingen henviser jeg til pkt. 3.3.

2.4. Isolationsafdelingen

Isolationsafdelingen (afdeling E) der som tidligere nævnt er opført i 2006/2007, ligger mellem den bygning der huser afdeling A og B, og den bygning der huser afdeling C. Bygningen støder helt op til begge disse bygninger.

Den nye bygning er grå, har rødt tag, hvide vinduer og er en smule lavere end de andre bygninger. Den adskiller sig således fra de andre bygninger.

Der er etableret en rampe udenfor med adgang til og fra bygningen.

Isolationsafdelingen ligger i stueetagen i denne bygning. På 1. sal er der kontorer mv.

Isolationsafdelingen indeholder 5 isolationsceller og 1 observationscelle.

Isolationscellerne bruges som straffceller, til berusere, i forbindelse med overførsel til lukket fængsel og ved overbelægning i arresthus hvis de indsatte skal til Statsfængslet på Søbysøgård. Forplejning til de indsatte i denne afdeling købes fra et sted der leverer mad til ældre i Odense Kommune.

Isolationscellerne er møbleret med kriminalforsorgens nye standardinventar og har alle tv (fladskærm).

I cellerne er der en rude af panserglass der har en blændet del for neden.

Jeg så en straffcelle hvor ruden var itu. Det blev oplyst at der var bestilt en ny rude.

Der var et hul i betrækket på sengen.

Observationscellen er indrettet med fastboltet inventar. Der var desuden en stol og en avis i rummet. Det blev oplyst at cellen sjældent bruges som observationscelle, og at den efter dispensation fra direktoratet (som fængslet efterfølgende har sendt mig kopi af) også bruges til indsatte der skal have taget urinprøve. Det er grunden til at der er opsat en stol og lagt en avis i rummet.

Vinduet kan ikke åbnes, og det var også her itu.

Der er desuden 1 stor rude hvorigennem det er muligt fra gangen at kigge ind i cellen. Det blev oplyst at der ikke færdes andre en personalet frit på gangen. Kaldet i cellen blev afprøvet, og det virkede.

Jeg går ud fra at de 2 ruder der var itu på inspektionstidspunktet, er skiftet, og at stolen og avisen tages ud af observationscellen når den bruges til observationscelleanbringelse.

På 1. sal er der som nævnt administration. Der er kontorer med glaspartier til gangen. Der er højt til loftet og ovenlys. Afdelingen er flot.

Som tidligere nævnt er der 4 nye stuer til indsatte i denne bygning. Jeg så ikke disse stuer.

Over for bygningen på den side der vender ud mod fodboldbanen, er der – som tidligere nævnt – en isolationsgård der er opført af et grønt, bredmasket trådhegn. I midten af gården er der et bord og bænke-sæt der er overdækket. Gården fremtræder som et bur, og det er muligt for alle der færdes på området at kigge ind i gården.

I sagen om min inspektion i 2005 af Arrestafdelingen i Statsfængslet i Nyborg der havde en tilsvarende isolationsgård, spurgte jeg om der havde været overvejelser om ændring af isolationsgården. I svaret hertil oplyste direktoratet at fængslet ikke havde overvejet dette nærmere, men at fængslet var enig i at gårdtursfaciliteterne for isolerede ikke var optimale. Det var imidlertid fængslets vurdering at det var vanskeligt inden for de eksisterende fysiske rammer i fængslet at finde en mere hensigtsmæssig placering af dette gårdtursareal, og dermed også at forbedre gårdtursmulighederne for isolerede. Jeg henviser til rapporten og opfølgingsrapporten om denne inspektion der findes på ombudsmandens hjemmeside.

Jeg beder om oplysning om eventuelle overvejelser i forbindelse med opførelsen af isolationsgården i Statsfængslet på Søbysøgård.

2.5. Sportshallen

Fængslet har som nævnt i 2006/2007 fået opført en sportshal/gymnastiksal (med bade- og omklædningsfaciliteter, dog kun til personalet). Hallen ligger over for afdeling B og ved siden af behandlingsafdelingen. I hallen er der bl.a. opsat basketball-kurve.

2.6. Vedligeholdelsesstand mv.

Der foretages løbende istandsættelse og vedligeholdelse af fængslet. Vinduerne i hovedbygningen blev malet i 2008 og samme år blev der lagt nyt tegltag på servicebygningen. Direktoratet godkendte endvidere i efteråret 2008 udgifter til at installere brandalarmer i hovedbygningen, og Teknisk Afdeling i Statsfængslet i Nyborg accepterede i marts 2009 at fængslet fik etableret et nyt varmeanlæg i belægningsafdelingerne A, B og C der ifølge entreprisen skulle være færdigt i november 2009. På inspektionstidspunktet var arbejdet i gang på afdeling C, jf. også pkt. 2.2.

På inspektionstidspunktet var gangen i hovedbygningen ved skolen nyistandsat, og næste projekt var istandsættelse af skolen der skulle finde sted i efteråret 2009.

Forud for inspektionen bad jeg fængslet om at oplyse hvordan vedligeholdelsesstandarden, herunder inventarets standard, er på nuværende tidspunkt. I den forbindelse bad jeg fængslet om at vedlægge vedligeholdelsesplaner og oplyse hvorvidt der har været afvigelser fra eller ændringer i fængslets planer.

Fængslet har ikke besvaret mine spørgsmål, men har vedlagt materiale til belysning heraf.

Blandt dette materiale er resultatet af det seneste bygningssyn af fængslet som Alex Poulsen Arkitektkontor A/S foretog den 11. november 2008. I de generelle bemærkninger som arkitekten har udarbejdet på baggrund af synet, er anført følgende:

”Bygningsmassen og det omgivende terræn er i god stand.

I afdeling A, B og især C er der problemer med forstoppelse af afløbsrør. Spuling og sugning foretages 1-2 gange årligt. TV-undersøgelse foretages i 2009.

...”

Blandt materialet er også rapporten fra det forudgående bygningssyn der blev afholdt den 2. april 2008. Endvidere er der oversigter over almindelige bygningsvedligeholdelsesarbejder til brug for bygningssynet i 2008 og 2009 samt en opdateret ”byggeventeliste” (pr. 4. februar 2009). Denne liste omfatter udskiftning af tag på afdeling A, B og C, asfaltbelægning ved produktionsværkstedet og (delvis) udskiftning af facade og træ på landbrugets bygning ”Røde lade”. Denne venteliste er udfærdiget på baggrund af et brev af 7. januar 2009 fra Direktoratet for Kriminalforsorgen til fængslerne hvori direktoratet har anmodet fængslerne om at indsende opdaterede lister over deres ansøgninger til den centrale vedligeholdelsespulje.

Der er også et brev af 4. marts 2009 fra fængslet til direktoratet hvoraf det fremgår at fængslet på grund af fængslets økonomiske situation ikke havde planer om at købe nyt celleinventar i 2009. Det fremgår endvidere at fængslet i 2007 havde afsluttet ”istandsættelsen og monteringen” af de 22 stuer i afdeling A, og at fængslet vil udskifte inventar i de øvrige stuer (på afdeling B og C – i alt 69 stuer) når økonomien tillader det.

Jeg så kun få stuer. Møblementet i stuerne på den halvåbne afdeling og på afdeling A var (bortset fra et sofabord på afdeling A) det nye standardinventar og var i god stand, mens møblementet i stuen på afdeling B var af ældre dato, men fremtrådte i en god stand.

Noget af møblementet i fællesrummene på afdelingerne var af ældre dato og/eller slidt eller ødelagt. Det gjaldt bl.a. hynderne i fællesrummene på den halvåbne afdeling som imidlertid efterfølgende er ombetrukket, jf. pkt. 2.1. Det øvrige møblement i de fællesrum som jeg så, var generelt set i en acceptabel stand.

Generelt set var der også rent og ryddeligt på de besigtigede afdelinger mv.

Ved min rundgang bemærkede jeg dog bl.a. at nogle net for udluftningen i vinduerne, bl.a. i det ene fællesrum på afdeling A, var beskidte.

Det var mit generelle indtryk under inspektionen at fængslet, bortset fra badefaciliteterne til afdeling A, B og C, jf. herom pkt. 2.3, er i en rimelig god vedligeholdelsesmæssig stand. Det møblement som jeg så, var også med nogle undtagelser – udover betrækket på hynderne på den halvåbne afdeling der efterfølgende er skiftet – også i en god eller acceptabel stand. Gangene på nogle afdelinger trænger dog til en opfriskning.

Jeg har noteret mig at fængslet på grund af fængslets økonomiske situation ikke udskiftede celleinventar i 2009. Jeg beder om at få oplyst om der er eller vil blive udskiftet inventar i 2010, og hvordan inventarets standard generelt er i fængslet.

3. Beskæftigelse

De indsatte kan være beskæftiget med arbejde, undervisning og behandling. Al undervisning og behandling foregår på deltid.

Beskæftigelsesmulighederne er nærmere beskrevet i fængslets interne regler og på fængslets hjemmeside (www.soebysogaard.dk).

Ifølge fængslets resultatkontrakt for 2009 er det et mål at kriminalforsorgen skal medvirke til at begrænse kriminaliteten gennem målrettede, effektive og meningsfyldte aktiviteter for de dømte. Som resultatkrav skal beskæftigelsesgraden (målt i forhold til det faktiske belæg) være mindst 80 pct. Undervisningsgraden, inklusiv programvirksomhed, skal være mindst 16 pct. Det fremgår endvidere af kontrakten at fængslet

som resultatkrav skal gennemføre mindst 200 programvirksomhedstimer der som udgangspunkt skal være fordelt på 2 hold med undervisning i "Kognitive Skills" og 3 hold med undervisning i "Anger Management".

Det blev under inspektionen oplyst at ca. 80 pct. af de indsatte er beskæftigede. Resten er syge eller arbejdsvægende der låses inde på deres stuer i arbejdstiden. Der er kaldeanlæg på alle stuer og personale på afdelingerne i dagtimerne.

Jeg beder om at få oplyst hvorfor de indsatte er låst inde på deres stuer når der er personale til stede på afdelingerne i arbejdstiden. Det bemærkes at jeg er opmærksom på at det af fængslets brev af 25. juni 2009 fremgår at personalet ofte er fraværende på grund af andre gøremål, jf. citatet fra fængslet brev under pkt. 5.2.4.

Det blev endvidere oplyst at resultatkravet i fængslets resultatkontrakt med direktoratet om en beskæftigelsesgrad på 16 procent ved undervisning overholdes. Der var ca. 14 dage tidligere udarbejdet en statistik der viste at 60 indsatte i løbet af en uge deltog i undervisning i fængslet. Hertil kommer de der undervises ved frigang. Beskæftigelsesgraden ved undervisning er således oppe på 18 pct., det vil sige at skolen er en af de største arbejdspladser i fængslet. Statistikken omfatter ikke den halvåbne afdeling.

Det såkaldte kalkulationsprincip gælder kun på produktionsværkstedet, ikke i landbruget og gartneriet. Det blev oplyst at tilsynsrådet vedrørende beskæftigelsen af de indsatte holder øje med overholdelse af kalkulationen, og at tilsynsrådet skulle besøge fængslet til efteråret (cirkulære nr. 9802 af 15. august 2003 indeholder en forretningsorden for tilsynsrådet).

Jeg har noteret mig at fængslet overholder resultataftalens mål om en beskæftigelsesgrad på 80 pct., og en undervisningsgrad på mindst 16 pct. Da det under inspektionen blev oplyst at adfærdsprogrammerne tilbydes 2-3 gange om året, går jeg ud fra at resultatkravene med hensyn til programvirksomhed også overholdes.

Det tilføjes til orientering for fængslet at jeg i en generel sag som jeg af egen drift har rejst om beskæftigelsen i arresthusene, har anmodet Direktoratet for Kriminalforsorgen om at udtale sig om hvilken betydning direktoratet mener at kalkulationssystemet har for beskæftigelsessituationen i kriminalforsorgens institutioner. Jeg har også bedt direktoratet om at få oplyst om direktoratet har overvejet, eller er indstillet på at overveje, at tage initiativ til at der sker ændringer i kalkulationssystemet med henblik på at skabe bedre muligheder for at tilføre beskæftigelse til kriminalforsorgens institutioner.

Jeg beder fængslet om at orientere mig nærmere om besøget af tilsynsrådet.

3.1. Arbejde

Indsatte i den åbne del af fængslet kan arbejde med landbrug, drivhusgartneri, i produktionsværksted og med vedligeholdelse af park og bygninger. Landbrug og gartneri er de store arbejdspladser i fængslet, og begge dele er godkendt som praktiksted. Der har været praktikpladser i landbruget, men endnu ikke i gartneriet.

De indsatte fra den halvåbne afdeling kan arbejde i gartneriet.

Derudover er der en indsat på hver afdeling der er beskæftiget som gangmand, og en chauffør.

Enkelte indsatte har desuden frigang til arbejde uden for fængslet.

Landbruget

Landbruget er økologisk og kan beskæftige op til 20 indsatte. De indsatte er beskæftiget enten i stalden med at passe køer og kalve eller i markdriften.

Stalldriften omfatter en besætning på ca. 120 årskøer hvoraf ca. 100 er malkekvæg. Fængslet har et moderne malkeanlæg, og mælken sælges til markedspris.

Køerne har en vintergård, men er ellers udenfor.

Markdriften omfatter ca. 150 ha. jord hvorpå fængslet dyrker forskellige afgrøder der hovedsageligt anvendes som grovfoder til køerne, men fængslet dyrker også foderkorn og fremavlskorn til salg. Endvidere har fængslet et samarbejde med en økologisk grøntsagsproducent der siden 2006 har dyrket grøntsager på en mindre del af arealet.

Der er ikke problemer med at få de indsatte til at passe deres arbejde i landbruget.

Gartneriet

Fængslet har et væksthushgartneri der omfatter 4.800 m² under glas.

Gartneriet består af flere store drivhuse med tilhørende køkkenhaver hvor der dyrkes grøntsager, krydderurter og blomster. Gartneriet ligger på et større område ved siden af den halvåbne afdeling.

Gartneriet beskæftiger ifølge fængslets hjemmeside og de interne regler op til 48 indsatte (men kun 25-30 indsatte ifølge en artikel i bladet Kriminalforsorgen, september 2009). Gartneriet beskæftiger som nævnt både indsatte fra de almindelige åbne afdelinger og fra den halvåbne afdeling.

Produktionen i gartneriet er lagt om på grund af krise i gartneriet. Tidligere blev gartneriet drevet sammen med et privat gartneri der havde forpagtet driften, men nu driver fængslet det selv.

Fra 1. januar 2009 er gartneriet godkendt til økologisk produktion, og i foråret 2009 gik fængslet over til egen produktion af økologiske krydderurter. Fængslet forventede ifølge sin hjemmeside og den nævnte artikel i bladet Kriminalforsorgen at producere (målsætningen om) ca. 250.000 krydderurter, fordelt på 6 forskellige slags, og ville dermed være landets største producent af økologiske krydderurter. I 2009 begyndte fængslet også at producere økologiske skoleagurker der afsættes til bl.a. Arresthuset i Odense. Det fremgår endvidere af fængslets hjemmeside at fængslet producerer økologiske asparges og hvidkål.

Der arbejdes ligesom i landbruget hele døgnet, og varerne sælges på markedet via grossister. Grøntsagerne sælges til markedspris.

Produktionsværkstedet

Produktionsværkstedet ligger i de gamle avlsbygninger. Det forener flere aktiviteter under samme tag. Det samlede værksted har plads til maksimalt 20 indsatte.

I produktionsværkstedet kan de indsatte være beskæftiget med snedkerarbejde, sprøjtelakering og svejsning af metal. Værkstedet omfatter et montageværksted og en moderne overfladebehandlingsafdeling med et sprøjteanlæg med tilhørende tørrefaciliteter og maskiner samt anlæg til klargøring og sprøjtemaling af møbler mv. På inspektionstidspunktet overfladebehandlede fængslet bl.a. "syverstole" til Odense Universitet.

Desuden er der et særskilt træværkssted der gennem en årrække har produceret bord og bænke-sæt, albertavler, hundehuse mv. På tidspunktet for inspektionen producerede værkstedet også låger til Skov- og Naturstyrelsen til dyrehold. Produkterne sælges til private eller – i større antal – til erhverv. Det sker mest efter mund til mund-metoden, men fængslet har også annonceret. Køberne skal selv hente varerne. På inspektionstidspunktet havde fængslet ordrer til de næste 3 måneder.

Endvidere er der et metalværksted der råder over svejse-, dreje- og skæremaskiner og kan lave forskellige produkter i metal.

Desuden medvirker produktionsværkstedet til vedligeholdelse af fængslet for så vidt angår tømrer- og snedkerarbejde.

Statsfængslet på Søbysøgård opbevarer og vedligeholder desuden kriminalforsorgens skib Lodsen om vinteren.

Det blev oplyst at Arbejdstilsynet kommer på besøg på værkstederne.

Servicecenteret

Servicecenteret laver forefaldende arbejde som bl.a. omfatter pasning af fængslets arealer, vedligeholdelse af de udendørs fritidsfaciliteter, maling af bygninger og rengøring af indendørs fritidsfaciliteter mv. Centeret kan beskæftige ca. 15 indsatte.

Beskæftigelsen af de indsatte i fængslet i form af arbejde giver mig ikke anledning til bemærkninger.

3.2. Undervisning

Fængslet lægger stor vægt på undervisning. Ca. halvdelen af fængslets indsatte er involveret i skolens aktiviteter.

Læreren tager en samtale med de indsatte når de kommer, hvis de skal afsone mindst 30 dage.

Undervisningen er som tidligere nævnt nu (som udgangspunkt) et deltidstilbud til fængslets indsatte og har været det siden januar 2004. Det er en forudsætning for at kunne deltage i undervisningen at den indsatte kan kombinere undervisning med et af fængslets beskæftigelsestilbud, og at den indsatte findes egnet til det niveau skolen tilbyder. Den indsatte skal først finde et arbejde og herefter aftale undervisning. Enkelte indsatte er dog fuldtidsstuderende (på dispensation) som selvstuderende i skolen.

Undervisningen i fængslets egen skole omfatter forberedende voksenundervisning (FVU) i læsning, matematik og it samt almen voksenundervisning (AVU) i forskellige fag på trin 1 og 2 der svarer til folkeskolens 9. og 10. classes niveau. Undervisningen kan afsluttes med prøve. Prøvebevis udstedes af Midtfyns Voksenuddannelsescenter som Statsfængslet på Søbysøgård har et godt samarbejde med. Fængslet er også

selv godkendt som voksenuddannelsescenter, og borgere ude fra kan derfor også i begrænset omfang deltage i undervisning i fængslet. Ordningen fungerer godt. Der oprettes hold på 12 indsatte. Der kommer en lærer fra VUC Fyn og underviser i it og psykologi. Under inspektionen modtog jeg en folder som Undervisningsministeriet har udarbejdet om almen voksenuddannelse med ny almen forberedelseseksamen som har været muligt siden 1. august 2009.

Desuden har en del indsatte lov til at gå til undervisning uden for fængslet (frigang). Statsfængslets skole samarbejder med en lang række uddannelsesinstitutioner og følger i samarbejde med disse skoler indsatte frigang. Ca. 15 indsatte gør dagligt brug af denne ordning, i perioder væsentligt flere.

Fængslet tilbyder også undervisning for ordblinde. Fængslet har programmer både til afklaring af om en indsat er ordblind, og til egentlig undervisning. Indsatte bliver testet for ordblindhed via en elektronisk test. Viser testen at den indsatte er ordblind, tilbydes undervisning efterfølgende, enten i fængslet eller via frigang til VUC Fyn. På den halvåbne afdeling er det en lærer ude fra der står for undervisningen af ordblinde. På inspektionstidspunktet var der 15-20 ordblinde der modtog undervisning.

Det blev oplyst at jo mere fængslet undersøger for ordblindhed, jo flere ordblinde finder de. Det er fængslets indtryk at Statsfængslet på Søbysøgård er det fængsel der gør mest for ordblinde. Nogle fortsætter undervisning efter løsladelse. Det hjælper læreren de indsatte med at arrangere.

Fængslet sætter desuden faglig uddannelse i værk. En lærer fra Teknisk Skole i Odense afklarer de indsatte kompetencer, og undervisning sker enten i fængslet, på VUC eller som AMU-kurser. Da de indsatte generelt afsoner kort tid, er det primært kun grundlæggende undervisning, f.eks. grundforløb på teknisk skole eller AMU-kurser, der sættes i værk. Enkelte indsatte kan dog eventuelt starte et egentligt hovedforløb.

I fængslets skole – der som nævnt stod for renovering – er der to lokaler med pc'er (14 i alt), og det blev oplyst at de indsatte har kontrolleret internetadgang. Der var en forsøgsordning i gang med it-undervisning hvor de indsatte søger på nettet, f.eks. efter ruteplaner mv.

Det oplyste om undervisning af de indsatte i fængslet giver mig ikke anledning til bemærkninger.

3.3. Behandling

Siden 1. januar 2007 har afsonere haft ret til vederlagsfri behandling mod stofmisbrug. Det kræver dog at de har mindst 3 måneder tilbage af deres afsoning og skønnes egnet til og motiveret for behandling. Jeg henviser til straffuldbyrdelseslovens § 45 a.

Statsfængslet på Søbysøgård har siden 1. januar 2007 haft tilbud om misbrugsbehandling. Tilbuddet gælder både for indsatte i fængslet, og for indsatte der ønskes visiteret fra andre fængsler. Behandlingen foregår på behandlingsafdelingen (afdeling G) der, som tidligere nævnt, ikke er en belægningsafdeling.

Desuden er der tilbud om behandling mod ludomani og tilbud om at deltage i adfærdsprogrammerne det kognitive færdighedsprogram og Anger Management. Sidstnævnte tilbud er korte kurser der som tidligere nævnt tilbydes 2-3 gange om året.

Der er oplysning om fængslets behandlingstilbud på fængslets hjemmeside. Der er desuden (i oktober 2007) udarbejdet en folder om behandlingsafdelingen der oplyser nærmere om behandlingen på denne afdeling.

Behandlingstilbud er også deltidsbeskæftigelse da de indsatte har svært ved at overskue lange forløb. Det er især korte forløb der er en succes. 6 uger på fuld tid er for meget for de indsatte.

Misbrugsbehandlingen på afdeling G omfatter behandling mod misbrug af centralstimulerende stoffer (kokain, amfetamin, ecstasy mv.), misbrug af hash og substitutionsbehandling.

Behandlingen er sidestillet med anden beskæftigelse og aflønnes på samme vilkår. Der kan ifølge folderen deltage i alt 12 i behandling på afdeling G. Under inspektionen blev det oplyst at afdelingen på inspektionstidspunktet havde kontakt til ca. 30 indsatte.

Behandlingen varer 3 måneder og omfatter både gruppebehandling i form af motivations- og tilbagefaldsforebyggende arbejde og individuel behandling i form af ugentlige samtaler med en behandler. De indsatte præsenteres for forskellige terapeutiske værktøjer som de kan gøre brug af.

De indsatte der er tilknyttet behandlingsafdeling, skal sammen dyrke idræt 2 gange om ugen. Derudover tager gruppen ud af huset til idrætsrelaterede aktiviteter såsom fiskeri, cykelture, vandreture m.m. Det er nævnt i folderen at afdelingen lægger vægt på motion og fysiske aktiviteter fordi der er erfaring for at det har en positiv indvirkning på behandlingsforløbet.

I den intensive del af behandlingen modtager de indsatte desuden akupunkturbehandling i form af øreakupunktur efter NADA-metoden der kan mindske bl.a. uro og abstinenser hos de fleste.

Af fængslets resultatkontrakt med direktoratet for 2009 fremgår det som resultatkrav at der iværksættes behandling så vidt muligt senest 14 dage efter at en indsat har fremsat anmodning herom. Dette er i overensstemmelse med straffuldbyrdelseslovens § 45 a, stk. 2, hvorefter behandling mod stofmisbrug så vidt muligt skal iværksættes 14 dage efter at den indsatte har fremsat ønske om sådan behandling.

Jeg beder om at få oplyst om der er problemer med at overholde dette resultatkrav.

Det oplyste om behandlingstilbuddene i fængslet giver mig ikke anledning til bemærkninger.

4. Fritid

De indsatte har mulighed for forskellige aktiviteter indendørs og udendørs, herunder aktiviteter uden for fængslet. Siden sidst har fængslet som tidligere nævnt fået en sportshal/gymnastiksal hvor der er mulighed for bl.a. at spille bold (f.eks. håndbold, indendørs fodbold og basketball). Der er faste tider for de indsattes benyttelse af hallen, og de skal melde sig hvis de ønsker at benytte den på disse tider. Det blev oplyst at de indsatte er glade for hallen der bruges meget, især af de indsatte der er i behandling i fængslet.

Fængslets regelsamling indeholder information om aktiviteterne og ordensregler for ophold i fritiden og benyttelse af fritidsområdet. Det er også oplyst at der på afdelingerne hænges opslag op der orienterer om aktuelle udendørsaktiviteter og særskilte arrangementer.

Det fremgår endvidere at fængslet har et fritidsudvalg med deltagelse af talsmændene. Fængslets regler om talsmandsordningen omtaler også arbejdet i dette udvalg.

Fritidsaktiviteter foregår både som strukturerede og ustrukturerede aktiviteter. Det blev oplyst at fritidsområdet har været trængt på grund af personalemangel, men det gik bedre på inspektionstidspunktet.

Jeg beder om at få oplyst hvordan afviklingen af den strukturerede fritid går nu.

Det blev desuden oplyst at styrketræning er det mest populære hos de indsatte. De indsatte er som nævnt også glade for den nye gymnastiksal og for sølvarbejde, men ellers svinger interessen for at deltage i fritidsaktiviteter meget.

Statsfængslet på Søbysøgård er ligesom de øvrige fængsler omfattet af den såkaldte green card-ordning (tidligere Sdr. Omme-modellen). Denne ordning indebærer bl.a. at indsatte skal være i besiddelse af et "green-card" for at kunne benytte kondirummet. Dette kort kan kun udstedes hvis den indsatte aflægger en ren urinprøve, og kortet kan inddrages hvis den indsatte senere aflægger en positiv urinprøve. Træning foregår i øvrigt under vejledning af særligt uddannet personale.

Jeg beder fængslet om at oplyse hvor mange uddannede instruktører fængslet har, og om dette antal er nok til at ordningen kan fungere efter hensigten.

Fængslet har et pc-rum hvor de indsatte kan gå på internettet. Talsmændene for den halvåbne afdeling fremsatte under min samtale med dem ønske om mere tid i pc-rummet. De oplyste at afdelingen (både afsnit D1 og afsnit D2) kan benytte rummet 3 gange om ugen i 1 time der deles i 2 gange ½ time. Da der er 7 pc'er i rummet, vil 14 indsatte således kunne benytte rummet hver gang, men det første hold får ifølge talsmændene lidt mindre tid da det tager tid for maskinerne at starte op. Da adgang til rummet endvidere sker efter først til mølle-princippet, er der nogle indsatte der ikke kommer til.

De oplyste desuden at spørgsmålet havde været rejst på et talsmandsmøde, men at personalet – der skal være til stede når lokalet benyttes – ikke er meget for en udvidelse af tiden.

Jeg bad i forbindelse med min skriftlige opfølgning til talsmændene fængslet om at orientere mig om svaret til dem i forbindelse med det nævnte talsmandsmøde og om fængslets eventuelle yderligere bemærkninger til talsmændenes ønske.

I brevet af 25. juni 2009 har fængslet oplyst at det hænder at der efter en konkret vurdering og når tiden og muligheden er til stede, også gives adgang til pc-rummet om lørdagen så de indsatte har mulighed for adgang til rummet 4 gange om ugen (i 1 time). Fængslet har videre oplyst at det med de nuværende ressourcer ikke er muligt at imødekomme ønsket om mere tid (fast) i rummet da der også er andre aktiviteter såsom sport i hallen, aktiviteter ud af huset, købmandshandel og besøg mv., og at dette er meddelt talsmændene på det nævnte talsmandsmøde. Fængslet har i den forbindelse oplyst at alle indsatte har mulighed for at benytte pc-rummet mindst 1 gang om ugen, og at nogle indsatte endvidere har mulighed for at benytte pc i skolen.

Fængslet har endelig oplyst at opstart af pc'er tager så kort tid at det ikke har væsentlig betydning for første holds rådighed.

Jeg går ud fra at det sikres at alle indsatte rent faktisk kan få adgang til pc-rummet hvis de ønsker det. Det oplyste giver mig ikke i øvrigt anledning til at foretage mig mere vedrørende dette forhold.

Der er dannet et 4-mands-fodboldhold der altid spiller på udebane da fængslet ikke selv har en bane holdet kan spille på.

Fængslet tager også (i øvrigt) de indsatte med til fritidsaktiviteter uden for fængslet. Der er dannet løbehold, og ellers afvikles der f.eks. fisketure, biografture mv. Alt er i princippet muligt, dog kommer de indsatte ikke i svømmehal så meget mere da de er blevet upopulære – ikke på grund af uheldige episoder, men risikoen for det. De tager heller ikke til Fiona Park eller til andre større arrangementer med mange mennesker.

Talsmændene for de almindelige åbne afdelinger efterlyste flere kulturudgange. Jeg viderebragte dette ønske under den afsluttende samtale med ledelsen.

Jeg har ingen bemærkninger til det oplyste om udbuddet af fritidsaktiviteter.

5. Samtaler med talsmændene

Under inspektionen havde jeg som nævnt samtaler med talsmændene for henholdsvis de almindelige åbne afdelinger og den halvåbne afdeling. Fængslet havde på dette tidspunkt ingen fællestalsmand.

Som også nævnt i indledningen forelagde jeg det som talsmændene havde rejst, for ledelsen under den afsluttende samtale, og i breve af 19. juni 2009 fulgte jeg op på disse samtaler. Jeg bad i den forbindelse fængslet om oplysninger mv. om nærmere angivne forhold, og i brev af 25. juni 2009 besvarede fængslet min anmodning.

Nogle af de spørgsmål som talsmændene rejste, blev afsluttet i brevene til talsmændene og andre er medtaget de relevante steder under gennemgangen ovenfor. De resterende spørgsmål er gennemgået nedenfor.

5.1. Samtale med talsmændene for den halvåbne afdeling

5.1.1. Rengørings- og vaskemidler

Talsmændene er ikke tilfredse med de rengøringsmidler som de indsatte får udleveret. Der er efter deres opfattelse for få rengøringsmidler, og de rengøringsmidler som de har, er ikke gode nok og mangler duft.

De oplyste endvidere at det vaskemiddel som fængslet anvender, heller ikke vasker (arbejds)tøjet rent. Der er tale om et flydende vaskemiddel som vaskemaskinerne automatisk doserer.

Under den afsluttende samtale blev det oplyst at rengøringsmidler købes efter anbefaling, og at der af sikkerhedsmæssige årsager købes så få rengøringsmidler som muligt da fængslet har erfaring for at de indsatte blander rengøringsmidlerne sammen.

For så vidt angår vaskemidlet, blev det oplyst at ordningen med automatisk dosering er etableret for at sikre at der hverken doseres for meget eller for lidt vaskemiddel (hvilket er med til at forlænge vaskemaskinernes levetid).

Jeg foreslog i mit opfølgende brev til talsmændene at de på næste talsmandsmøde med ledelsen drøftede spørgsmålet om muligheden for at udskifte (nogle af) de rengøringsmidler og det vaskemiddel som fængslet benytter, med andre midler. Jeg bad fængslet om at underrette mig om resultatet af disse drøftelser.

I brevet af 25. juni 2009 har fængslet oplyst at spørgsmålet ville blive taget op på det næste talsmandsmøde (formentlig i slutningen af august 2009).

Jeg beder om at blive underrettet om resultatet af drøftelserne på dette møde.

5.1.2. Telefonering

Talsmændene for den halvåbne afdeling spurgte til overvejelserne om at indføre mobiltelefoner i de åbne fængsler. Under samtalen orienterede jeg dem om at der forelå en positiv evaluering af den forsøgsordning med (fastmonterede) mobiltelefoner der var iværksat i Statsfængslet Møgelkær, og at Direktoratet for Kriminalforsorgen på baggrund heraf overvejede om ordningen kunne gøres permanent og dermed udvides til de andre åbne fængsler.

Statsfængslet på Søbysøgård har i brevet af 25. juni 2009 supplerende oplyst at det seneste fængslet har erfaret, er at ordningen ikke ville blive gennemført i 2009, men at forsøgsordningen i Statsfængslet Møgelkær skulle fortsætte året ud.

Fængslet har videre oplyst at direktoratet overvejede at udvide forsøget til endnu et fængsel, og at Statsfængslet på Søbysøgård havde ansøgt om at komme i betragtning. Fra min inspektion den 25. februar 2010 af Statsfængslet Møgelkær er jeg bekendt med at Statsfængslet på Søbysøgård nu også er med i forsøget.

I en sag som jeg af egen drift har rejst, følger jeg med i hvad der sker med hensyn til spørgsmålet om at give de indsatte i de åbne fængsler adgang til mobiltelefoner (som fængslet stiller til rådighed).

Jeg er i øvrigt bekendt med at kriminalforsorgen i 2009 opsatte nye telefoner i de åbne fængsler efter at TDC pr. 1. april 2009 opsagde den tidligere aftale med kriminalforsorgen om drift af mønt- og korttelefoner i fængslerne. Jeg er endvidere bekendt med at der i starten efter krav fra den nye udbyder ikke kunne ringes til telefonerne i mere end 30 sekunder ad gangen hvilket gav anledning til problemer/klager, men at dette problem efterfølgende er løst ved en ny aftale med den nye udbyder, jf. justitsministerens svar af 11. juni 2009 på spørgsmål nr. 779 fra Folketingets Retsudvalg.

5.2. Samtale med talsmændene for de almindelige åbne afdelinger

5.2.1. Stikprøvevis urinprøvekontrol

Talsmændene var utilfredse med 3 forhold vedrørende den måde som de stikprøvevis urinprøvekontroller foregår på. 2 af forholdene afsluttede jeg i brevet til talsmændene. Det drejer sig dels om de tidspunkter som de indsattes hentes på for at få foretaget prøverne, dels om hvor meget væske de får lov til at drikke når de er udelukket for fællesskab i forbindelse med urinprøvekontrol.

Det tilbageværende spørgsmål drejer sig om det forhold at de indsatte udelukkes fra fællesskab (i observationscellen) i op til 3 timer hvis de ikke kan afgive en urinprøve med det samme når de bliver udtaget til stikprøvevis urinprøvekontrol. Talsmændene oplyste i den forbindelse at indsatte i andre (åbne) fængsler ikke udelukkes fra fællesskab, men blot får at vide at de skal afgive en urinprøve inden for 3 timer.

For så vidt angår det forhold at de indsatte skal opholde sig i observationscellen under udelukkelsen fra fællesskab meddelte jeg i mit opfølgende brev til talsmændene at jeg på baggrund af den tilladelse som fængslet havde fået hertil, ikke havde grundlag for at foretage mig mere vedrørende dette forhold.

Efter min anmodning herom under den afsluttende samtale har fængslet med brev af 22. juni 2009 sendt mig den nævnte tilladelse der er et brev af 9. september 2005 fra Direktoratet for Kriminalforsorgen. I dette brev godkender direktoratet observationscellen på Statsfængslet på Søbysøgård, og at cellen kan anvendes til indsatte der udelukkes fra fællesskab med henblik på at afgive urinprøve. Direktoratet har lagt vægt på at de indsatte skal afgive urinprøve, og at observationscellen er det eneste sted hvor den indsatte kan anbringes i et rum med dagslys uden at der samtidig er adgang til væske.

Jeg gengav i brevet til talsmændene de regler der gælder for at udelukke indsatte fra fællesskab i forbindelse med urinprøvekontrol. I straffuldbyrdelseslovens § 63, stk. 1, nr. 2, 1. led, er der således hjemmel til at fængslet kan udelukke en indsat der indvilliger i at afgive urinprøve, men ikke umiddelbart er i stand til det, fra fællesskab. Udelukkelsen må dog højst vare til den indsatte har afgivet urinprøve, og skal under alle omstændigheder bringes til ophør efter 3 timer, jf. § 3 i bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab (som direktoratet har henledt opmærksomheden på i den nævnte godkendelse). Ifølge pkt. 3 i vejledningen til bekendtgørelsen kan sådan udelukkelse fra fællesskab (dog) kun ske når det er nødvendigt for at forhindre at der "snydes" med urinprøver.

Efter pkt. 3 i vejledningen om udelukkelse af indsatte fra fællesskab bør en indsat der ikke kan afgive urinprøve inden for den første time, tilbydes at drikke ¼ liter vand og eventuelt yderligere ¼ liter vand efter en halv times forløb. Er urinprøve herefter ikke afgivet inden for de i alt 3 timer som udelukkelsen fra fællesskab kan vare, skal udelukkelsen bringes til ophør, og sagen må behandles som nægtelse af afgivelse af urinprøve. De indsatte bør således ikke (have mulighed for at) drikke mere end det angivne kvantum indtil de har aflagt urinprøve, eller de 3 timer er gået.

I brevet til talsmændene skrev jeg herefter at jeg derfor (umiddelbart) ingen bemærkninger havde til at fængslet udelukker indsatte der gerne vil, men ikke umiddelbart kan, afgive urinprøve, fra fællesskab. Da talsmændene imidlertid havde anført at Statsfængslet på Søbysøgård følger en anden praksis end de andre (åbne) fængsler, bad jeg om fængslets bemærkninger til dette forhold.

I brevet af 25. juni 2009 har fængslet anført følgende:

”Ud over at fængslet er bekendt med, at Statsfængslet Møgelkær har samme fremgangsmåde som Søbysøgård, har fængslet ikke taget stilling til, hvorvidt de resterende fængslers fremgangsmåde afviger fra Søbysøgårds praksis, men henholder sig til at følge straffuldbyrdslovens regler omkring afgivelse af urinprøve. Den valgte fremgangsmåde med anvendelse af godkendt OBS celle til formålet, skyldtes bygningsmæssige grunde, ligeledes at der på fængslet er indrettet et specielt urinprøverum i sideliggende lokale. Lokalet er indrettet af sikkerhedshensyn omkring aflæggelsen, samt diskretionsønske over for indsatte som skal aflægge prøve.”

Fængslet har som nævnt hjemmel til at udelukke indsatte der ikke umiddelbart kan afgive urinprøve, fra fællesskab indtil prøven kan aflægges, dog højst i 3 timer, hvis det er nødvendigt for at forhindre at der ”snydes” med afgivelse af prøven. Formålet med at udelukke den indsatte fra fællesskab er således at hindre at den indsatte får mulighed for at manipulere med urinprøven (f.eks. ved at indtage en masse væske).

Jeg lægger til grund at Statsfængslet på Søbysøgårds praksis for udelukkelse fra fællesskab er i overensstemmelse med reglerne herom. Selv om fængslet kun har oplyst om praksis i Statsfængslet Møgelkær, foretager jeg mig derfor ikke mere vedrørende spørgsmålet om hvorvidt andre åbne fængsler eventuelt har en anden praksis.

Da fængslet har tilladelse til at benytte fængslets observationscelle også til udelukkelse fra fællesskab af indsatte der skal afgive urinprøver, foretager jeg mig (som allerede nævnt i brevet til talsmændene) heller ikke mere vedrørende dette forhold.

5.2.2. Kameraovervågning

Talsmændene oplyste at de overvågningskameraer der er opsat, er drejelige og kan zoome helt ind på private områder uden for fængslets område – og at personalet faktisk også gør det.

Under den afsluttende samtale oplyste ledelsen at det naturligvis ikke er tilladt de ansatte at benytte kameraerne på den måde som talsmændene nævnte. Det blev endvidere oplyst at kameraerne kun er opsat med henblik på at tjekke for indsmugling, ikke for undvigelse.

Det blev videre oplyst at fængslet har regler om brugen af kameraerne.

Jeg bad i forbindelse med min skriftlige opfølgning til talsmændene fængslet om at sende mig en kopi af de nævnte regler for benyttelsen af kameraerne.

Da det var de indsattes opfattelse at (nogle blandt) personalet ikke følger disse regler, nævnte jeg endvidere at jeg i øvrigt gik ud fra at fængslet ville gøre det personale der har adgang til at betjene kameraerne, bekendt med talsmændenes bemærkninger, men jeg foretog mig ikke i øvrigt mere vedrørende dette forhold.

Med brevet af 25. juni 2009 har fængslet sendt mig kopi af "Instruks vedrørende perimetersikring (kameraer)" af 15. januar 2006 og har oplyst at personalets kendskab til reglerne er blevet genopfrisket. Fængslet har samtidig oplyst at talsmanden efterfølgende over for fængslet har oplyst at spørgsmålet om overvågningskameraer drejede sig om hvorvidt fængslet overhovedet har tilladelse til at opstille kameraer der kan overvåge ud over fængslets område.

I den vedlagte instruks er det bl.a. anført at kameraovervågningsudstyret skal anvendes ud fra brugervejledning og instruktion (der ikke er vedlagt), at det er en tjenesteforseeelse at anvende kameraerne til ikke tjenstlig brug, og at misbrug vil medføre ansættelsesretlige konsekvenser. Der er ikke anført noget om begrænsninger med hensyn til hvad der må overvåges.

Privates adgang til at foretage tv-overvågning er reguleret i tv-overvågningsloven (lovbekendtgørelse nr. 1190 af 11. oktober 2007). Af denne lovs § 1, stk. 1, og § 2 fremgår det at private med nærmere angivne undtagelser ikke må foretage tv-overvågning af gade, vejplads eller lignende område som benyttes til almindelig færdsel. Offentlige myndigheder er kun omfattet af loven for så vidt angår reglerne om oplysningspligt i § 3 og § 3 a, hvorefter såvel private som offentlige myndigheder ved skiltning eller på anden tydelig måde skal oplyse om tv-overvågning af lokaler eller steder hvortil der er almindelig adgang, eller af arbejdspladser. Denne oplysningspligt gælder dog ikke for bl.a. kriminalforsorgen, jf. § 3 a, stk. 2.

Offentlige myndigheders adgang til at foretage tv-overvågning er som nævnt ikke reguleret af tv-overvågningsloven, men offentlige myndigheders adgang hertil begrænses af reglerne i persondataloven, jf. denne lovs § 1, stk. 8. Efter denne bestemmelse er enhver form for behandling af personoplysninger i forbindelse med tv-overvågning omfattet af persondataloven. De relevante regler i persondataloven er navnlig de grundlæggende principper om god databehandlingskik, saglighed og proportionalitet i § 5, stk. 1-3, behandlingsreglerne i §§ 6-8 og de særlige regler i lovens kapitel 6a (§§ 26 a-c) om tv-overvågning.

For offentlige myndigheder gælder derudover generelle forvaltningsretlige regler om saglig forvaltning og proportionalitet mv.

Ved tv-overvågning skal reglerne i bl.a. straffelovens § 264 a også iagttages. Efter denne bestemmelse straffes den som uberettiget fotograferer personer der befinder sig på et ikke frit tilgængeligt sted (f.eks. i private hjem), med bøde eller fængsel indtil 6 måneder. Det samme gælder den der ved hjælp af kikkert eller andet apparat uberettiget iagttager sådanne personer.

Justitsministeriet og Datatilsynet har i marts 2008 udsendt en fælles pjece om tv-overvågning der findes på myndighedernes hjemmesider. Pjecen beskriver i hovedtræk de regler der gælder ved tv-overvågning i kriminalitetsforebyggende øjemed.

Det følger af persondatalovens § 5, stk. 2, at indsamling af oplysninger kun må ske til udtrykkeligt angivne og saglige formål, og at senere behandling af de indsamlede oplysninger ikke må være i strid med disse formål.

Datatilsynet (der fører tilsyn med overholdelsen af reglerne i persondataloven) har i sin praksis anlagt den opfattelse at persondatalovens grundlæggende princip om proportionalitet fører til at offentlige myndigheder i samme omfang som private skal undlade at foretage tv-overvågning af områder hvor det efter tv-overvågningsloven er forbudt for private. Særlige forhold kan dog gøre sig gældende for politiet og kriminalforsorgen. Jeg henviser til betænkning nr. 1483/2006 om tv-overvågning, s. 57.

Jeg lægger til grund at det er korrekt at (nogle af) fængslets kameraer også overvåger det (almindeligt tilgængelige) område der ligger uden for fængslets matrikel, men jeg beder dog om at få oplyst om det er korrekt forstået. Hvis jeg har ret i min antagelse, beder jeg desuden om nærmere oplysninger om det område der (kan) overvåges, og om grundlaget herfor, jf. talsmændenes spørgsmål om lovligheden af overvågningen.

Jeg beder herunder om at få oplyst om kameraerne kan benyttes til at se ind på private ejendomme der grænser op til Statsfængslet på Søbysøgård, og i bekræftende fald hvilke overvejelser dette har givet eller giver anledning til.

Jeg har noteret mig at der er udarbejdet den nævnte instruks, og at det heri er anført at det er en tjenesteforseelse at anvende kameraerne til ikke tjenstlig brug, samt at misbrug vil medføre ansættelsesretlige konsekvenser. Jeg har endvidere noteret mig at personalets kendskab til reglerne er blevet genopfrisket.

Hvis der foreligger yderligere skriftligt materiale om kameraovervågningen, herunder om hvad der må overvåges, beder jeg om kopi af dette.

5.2.3. Alkohol

Talsmændene oplyste at det er fængslets praksis at alle indsatte ved tilbagekomst fra udgang skal have en alkoholpromille på 0,0. Det gælder således også indsatte der ikke har vilkår om ikke at indtage alkohol under udgang. Talsmændene mener at denne praksis er i strid med de overordnede regler hvorefter en indsat ikke må være "synligt påvirket" (jeg går ud fra at de hermed sigter til bestemmelsen i udgangsbekendtgørelsens § 11, nr. 4, hvorefter det er en (standard)betingelse for udgang at den indsatte ved tilbagekomsten ikke møder i "påvirket" tilstand). Talsmændene oplyste at det (af direktoratet) fortolkes som en promille på over 0,5 (grænsen for promillekørsel).

Fængslets praksis er efter talsmændenes opfattelse desuden urimelig idet indsatte der ikke har vilkår om ikke at indtage alkohol under udgang, så ikke har mulighed for at nyde f.eks. et glas vin sammen med familien inden de tager tilbage til fængslet.

De oplyste endvidere at fængslet måler promillen med et alkometer der er upålideligt, men alligevel uprøvet lægger resultatet af målingen til grund som endeligt bevis.

Talsmændene oplyste at de havde klaget til Direktoratet for Kriminalforsorgen der endnu ikke havde truffet afgørelse i sagen.

Under den afsluttende samtale oplyste ledelsen at fængslets praksis skyldes at fængslet har store problemer med alkohol blandt de indsatte. For så vidt angår forståelsen af "påvirket" oplyste ledelsen at indsatte godt kan virke upåvirkede ved tilbagekomst fra udgang selv om de har drukket. Har en indsat f.eks. drukket meget lige inden han kommer tilbage (f.eks. lige uden for fængslet), vil han måske ikke fremstå synligt påvirket, men promillen vil være stigende.

Det blev endvidere oplyst at ledelsen drøftede sagen med direktoratet den 19. marts 2009 hvor direktoratet oplyste at fængslet skulle fortsætte deres praksis indtil direktoratet havde truffet afgørelse i sagen.

Jeg bad fængslet om at underrette mig om direktoratets afgørelse i sagen.

Hvis det spørgsmål som talsmændene rejste om anvendelsen af alkometrets udslag som endeligt bevis, ikke indgik i den allerede verserende sag i direktoratet, henviste jeg dem til først at klage til direktoratet over dette forhold. Jeg oplyste dog at direktoratet tidligere i en konkret sag havde oplyst at alkoholpromiller der er målt ved (pålidelige) alkometre, efter direktoratets opfattelse kun bør anvendes som indicium sammen med andre tegn på at være påvirket af alkohol.

I brevet af 25. juni 2009 har fængslet oplyst at fængslet fortsat afventede direktoratets afgørelse.

Jeg afventer således også fortsat denne afgørelse.

5.2.4. Personalets pauser mv.

Talsmændene klagede over at hele personalet holder pauser på samme tid og derfor ikke har styr på hvad der foregår i fængslet i dette tidsrum. De mener at pauser bør/ skal lægges forskudt. De oplyste at personalet holder pause 3 gange om dagen i 1 time, og at de indsatte kun må kontakte personalet i dette tidsrum i akutte tilfælde.

Jeg forstod det sådan at de indsatte er utrygge ved at der er perioder hvor der slet ikke er personale til stede blandt de indsatte til at holde opsyn.

Under den afsluttende samtale oplyste ledelsen at de nævnte perioder (3 gange 1 time om dagen) ikke er beregnet til pauser alene, men også til sagsbehandling. De indsatte må derfor kun forstyrre personalet hvis der er et akut behov.

Jeg bad om ledelsens skriftlige bemærkninger til talsmændenes ønske om at personalets sagsbehandling og pauser foregår forskudt. Jeg henviste i den forbindelse også til det der er anført i pkt. 5.2.5 straks nedenfor.

I brevet af 25. juni 2009 har fængslet oplyst at personalet ikke holder faste pauser som sådan, men til enhver tid kan tilkaldes over fængslets samtaleanlæg. Fængslet har i øvrigt anført følgende:

”Vedrørende formiddagen vil det ikke have noget formål at forskyde de såkaldte pauser/andre arbejdsformål, da fængslet kun er normeret med en betjent på hvert afsnit. Der arbejdes pt. med planer om at lave tider, hvor afsnitskontoret er lukket, idet talrige opgaver nødvendiggør fraværet fra afsnittene, og personalenormeringen ikke gør, at kontorerne kan besættes til stadighed.

Vedrørende eftermiddage så er der dagligt orienteringsmøde med afdelingsledelsen hvor dagens opgaver fordeles, samt der orienteres om gårdsdagens hændelser. Mødet har en varighed af ca. 10-15 minutter, og her er afsnittene uden bemanning, men stadig kan personale tilkaldes over samtaleanlæg.

I løbet af eftermiddagen er såvel én samt begge personaler ofte fraværende, f.eks. er der 3 gange ugentligt køb i den lokale brugs, hvilket kræver minimum 3 betjente. Dette bevirker, at der kun er en tilbage på hvert afsnit, og de har ligeledes opgaver rettet væk fra afsnittet, hvorfor en konstant tilstedeværelse af personale ikke kan forventes.

Øvrige dage gør kulturelle aktiviteter og anden social aktivitet, at afsnitskontorer ligeledes ikke kan besættes, da der skal ske f.eks. afhentning af indsatte, sagsbehandlingsmøder mm. Dette bevirker at personalet ofte er alene på afsnittene, og ligeledes kan et totalt fravær fra et afsnit jævnligt forekomme.

En kaffepause i mere eller mindre fælles regi anses for værende naturligt for personalet og er i øvrigt påpeget som et naturligt arbejdsmiljøskabende tiltag, og ledelsen anser heller ikke dette for værende problematisk.”

Fængslet har endvidere oplyst at talsmændene efterfølgende har oplyst at der desuden er problemer med at få afleveret besøgsanmodninger til tiden for weekender da ”pausen” er den sidste halve time af ansøgningsfristen.

Selv om det optimale vil være at der altid er personale til stede på afdelingerne, har jeg ikke grundlag for at foretage mig mere vedrørende det forhold at det ikke er tilfældet. Jeg har i den forbindelse noteret mig at personale til enhver tid kan tilkaldes, og jeg går ud fra at personalet også kan komme meget hurtigt til stede hvis det skulle blive nødvendigt.

Jeg beder dog om fængslets bemærkninger til det som talsmændene efterfølgende har anført om problemer med aflevering af besøgsanmodninger.

5.2.5. Personalets holdning

Talsmændene oplyste at personalet ikke involverer sig i det sociale med de indsatte, men er mere interesseret i at se tv og spille på pc end at være sammen med de indsatte. Dog fungerer det godt på afdeling D.

Talsmændene oplyste endvidere at personalet ikke tager ansvar når de indsatte gør dem opmærksom på problemer, men beder de indsatte om selv at løse problemerne. De oplyste i den forbindelse at indsatte ikke vil sladre om hinanden og derfor kun går til personalet hvis der er tale om alvorlige problemer, men at personalet end ikke i sådanne tilfælde vil tage sig af det. Talsmændene oplyste at der på tidspunktet for mit besøg var en del ballade, og at nogle indsatte som følge heraf var blevet overflyttet og andre undvejet fra fængslet inden for den seneste måneds tid.

De oplyste at det er nogle få indsatte der giver anledning til særlige problemer, men at en flytning af dem fra fængslet formentlig blot vil betyde at nogle af de indsatte som de holder nede, så begynder at give anledning til problemer. Talsmændene så gerne at de indsatte der giver anledning til problemer, får deres egen afdeling.

Talsmændene oplyste at de havde klaget tre gange til ledelsen der havde sagt at personalet ikke kan gøre noget uden beviser. Talsmændene mener imidlertid at det er svært at skaffe beviser når personalet ikke er til stede, og ikke vil tage ansvar.

Under den afsluttende samtale gav ledelsen udtryk for at det er et problem at personalet skal kunne bevise hvem der er årsag til ballade, før fængslet kan reagere med overflytning eller andre reaktioner. Hvis det ikke var nødvendigt, kunne fængslet flytte flere med det samme.

Ledelsen bekræftede at der var en del uro i fængslet på det pågældende tidspunkt, og oplyste at fængslet forsøgte at finde ud af hvad det drejede sig om. Fængslet oplyste i den forbindelse at det drejede sig om et sted mellem 10 og 20 indsatte der fyldte meget i fængslet. Fjernelse af de indsattes mulighed for at besøge hinanden på tværs af afdelingerne ville efter fængslets opfattelse kunne løse noget af problemet.

Jeg bad fængslet om en udtalelse om dette forhold og at sende svaret gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen for at direktoratet kunne komme med sine bemærkninger hertil.

Fængslet er i brevet af 25. juni 2009 kommet med bemærkninger til dette forhold og har oplyst at disse bemærkninger er sendt til direktoratet. Fra direktoratet har jeg herefter modtaget et brev af 16. juli 2009.

Fængslet har i sit brev bl.a. anført følgende:

”Det kan oplyses, at personalet ikke har tilladelse til at se tv i arbejdstiden. Der er tv på afsnittene, men alene af hensyn til de dage, hvor specielle mærkedage gør, at de må anvendes, herudover har nattevagterne mulighed for at se tv i det omfang, tjenesten tillader det. Det kan selvfølgelig ikke afvises, at personalet har set tv et kort øjeblik i forbindelse med specielle nyheder.

Vedrørende personalets deltagelse i det sociale, så mener fængslet at have et højt niveau af social aktivitet, hvilket jævnligt bliver bekræftet af talrige indstaterede praktikanter som så godt som altid roser den del af arbejdet på Søbysøgård. Kulturelle og sociale aktiviteter har været nedprioriteret i en periode i starten af året grundet nedlukning af afsnit samt mindskelse af personale, hvilket bevirkede, at mange aktiviteter af sikkerhedsmæssige grunde blev standset, men dette problem er nu løst ved genåbning af afsnit.

Vedrørende problematikken om urolige, utilpassede indsatte, så har fængslet konstateret et stigende problem! Der kan være mange forhold som har medvirket til dette, men det er et faktum, at de talrige gode tiltag som de seneste år er iværksat, her tænkes bl.a. på samfundstjeneste samt fodlænkeordning, har en stor indflydelse på sammensætningen af indsatte. De rolige og til tider dynamiske indsatte er blevet mindre i antal, ligeledes har samfundsnormerne og unge af anden etnisk oprindelse med anden baggrundskultur, gjort, at holdning til andre mennesker er rykket til den negative side. Det bevirker, at personalet har vanskeligt ved at opretholde den ro og orden, som tidligere herskede i et åbent fængsel. De enkelte særdeles utilpassede kan være vanskelige at tilrette eller fjerne fra åbent regi, idet deres retssikkerhed selvfølgelig skal sikres på lige fod med andre, så fængslet skal have grundlaget i orden for at kunne foretage sig noget! Dette kan være vanskeligt samt tage nogen tid. Det er ofte i det tidsrum, belastningen for medindsatte kan være stor.

En særafdeling anses ikke for værende en løsning på problemet, idet med en sådan vil uroen og det gruppepres, som allerede er, måske skabe et endnu større gruppepres over for andre indsatte. Fængslet har taget tiltag til mindskelse af problemet, idet muligheden for at opholde sig på andre afsnit end ens eget fjer-

nes pr. 1. juli 2009, og personalet er blevet instrueret i at observere adfærd og lave notat herom, såfremt uhensigtsmæssig adfærd konstateres.

Det oplyses, at indsatte angivelig skulle være undvejet fra fængslet grundet ovennævnte problemer, men det menes ikke at have sin rigtighed. Fængslet har haft 7 undvigelser, og af dem kan de 6 ikke have noget med ovenstående at gøre, vedrørende den sidste er grunden for undvigelse stadig uvis, hvorfor den påstand kan afvises.”

Direktoratet er i brevet af 16. juli 2009 kommet med følgende bemærkninger hertil:

”Sammensætningen af indsatte i et fængsel eller på en afdeling kan tidvis være således, at det giver anledning til uro blandt de indsatte. I det omfang der foreligger dokumenteret grundlag herfor, vil problemerne kunne løses eller mindskes ved disciplinære reaktioner eller overførsel til andre afdelinger eller fængsler. Ændringer af de lokale regler kan eventuelt også komme på tale.

Statsfængslet har anført, at man er opmærksom på problemerne, og at man har taget tiltag til at mindske dem ved pr. 1. juli 2009 at fjerne mulighederne for ophold på fremmed afdeling. Endvidere har man instrueret personalet i at observerer de indsattes adfærd og skrive notat herom.

Direktoratet finder ikke anledning til at foretage yderligere. Statsfængslets ledelse er opmærksom på problemerne, og direktoratet lægger til grund at fjernelsen af interne besøgs muligheder kan være en relevant måde at mindske problemerne på, ligesom den øgede opmærksomhed på de indsatte vil kunne bevirke, at fængslet får den fornødne dokumentation til at kunne reagere over for eventuel yderligere uhensigtsmæssig adfærd fra de indsattes side.”

Jeg går ligesom direktoratet ud fra at fjernelsen af muligheden for internt besøg og øget opmærksomhed på de indsatte kan afhjælpe problemer med uro mv. blandt de indsatte.

Jeg går ligeledes ud fra at personalet i praksis også er mere opmærksomme og skriver notater når der observeres adfærd der giver anledning til det, uanset om det efter personalets opfattelse er tvivlsomt om det vil kunne udgøre den tilstrækkelige dokumentation til at der kan reageres over for denne adfærd med disciplinærstraf eller overførsel. På denne baggrund foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold.

Det som fængslet har oplyst om personalets deltagelse i sociale aktiviteter og adgang til at se tv i arbejdstiden, giver mig heller ikke anledning til bemærkninger. Jeg har i den forbindelse noteret mig det oplyste om at kulturelle og sociale aktiviteter har været nedprioriteret på grund af nedlukning af et afsnit som igen er åbnet. For så vidt angår tv går jeg ud fra at personalet er bekendt med direktoratets cirkulæreskrivelse nr. 20 af 15. marts 2006 og skrivelse nr. 9107 af samme dag om personalets adgang til at se tv i arbejdstiden, og at fængslet vil overveje om der er behov for at henlede personalets opmærksomhed på reglerne på ny i anledning af det som talsmændene har anført.

6. Andre forhold

6.1. Købmandsordningen

Fængslet har som tidligere nævnt fået indført selvforplejning siden sidst, men fængslet har ingen – og har aldrig haft – en købmandsforretning i fængslet. De indsatte handler i stedet i en lokal butik i Nr. Lyndelse.

Fængslet havde pr. 1. februar 2009 indgået aftale med en ny købmand, og de indsatte er meget tilfredse med denne købmand. Der er også en slagter tilknyttet. Hvis de indsatte efterspørger noget som købmanden ikke har, skaffer han det.

De indsatte kan handle 2 gange om ugen. Modsat tidligere handler de nu i forretningens almindelige åbningstid hvilket ikke har givet anledning til problemer. Fængslet har 2 busser, den ene med lift til kørestol. Bussen kan tage 7 indsatte med ad gangen og kører i pendulfart så 14-20 indsatte kan handle samtidig.

6.2. Euforiserende stoffer mv.

Det blev under inspektionen oplyst at det er svært at holde euforiserende stoffer ude af fængslet på grund af de store arealer udenom fængslet. Perimetersikring er ikke mulig. Fængslet har (som nævnt) kameraer og dynamisk sikkerhed og også jævnligt besøg af hunde, men på grund af de store arealer udenom fængslet er det svært at finde stoffer der måtte være gemt på fængselsområdet.

Det blev oplyst at de indsattes brug af euforiserende stoffer mest er hash og piller. Tidligere havde fængslet problemer med indsattes indtagelse af alkohol, men disse problemer er mindsket meget efter at fængslet begyndte at låse de indsatte inde på stuerne om natten. Som nævnt i pkt. 5.2.3 oplyste fængslet i anden sammenhæng at der (dog) er store problemer med alkohol blandt de indsatte i forbindelse med udgang.

5 af de sager som jeg har modtaget til gennemgang, jf. pkt. 7, omfatter indsatte der var berusede ved tilbagekomst til fængslet.

Det blev endvidere oplyst at der er indbyrdes handel og gældsætning mellem de indsatte. På tidspunktet for inspektionen var der store problemer i den henseende. De indsatte får penge udefra, og det blev oplyst at fængslet prøver at undersøge hvad pengene bruges til, men ikke kan finde ud af hvad der foregår. Det blev endvidere oplyst at fængslet kun kan gribe ind hvis der er bevis for der foregår noget ulovligt.

Som jeg også nævnte i rapporten fra min sidste inspektion er det naturligvis ikke acceptabelt hvis indsatte bringes i afhængighedsforhold til andre indsatte eller i øvrigt udnyttes på baggrund af handel med euforiserende stoffer. Jeg går – ligesom dengang – ud fra at ledelsen og det øvrige personale er særligt opmærksomme på dette problem og i videst muligt omfang gennemfører foranstaltninger der sikrer at sådanne forhold undgås eller afhjælpes.

Af fængslets resultatkontrakt med direktoratet for 2009 fremgår det som et mål at indsatsen mod narkotika øges markant, bl.a. med et krav om at der i 2009 skulle gennemføres 900 urinprøvekontroller i fængslet. Mindst 50 pct. af alle urinprøvekontroller skulle ske som stikprøvevise kontroller.

Under inspektionen blev det oplyst at omfanget af positive urinprøver svinger, men generelt er ca. 1/3 af de prøver der tages, positive. Der anvendes kun disciplinærstraf hvis det konstateres at prøven er positiv for stoffer.

6.3. Tv-ordningen

Det er ikke længere tilladt de indsatte at medbringe eget tv og egen radio til stuen, men de indsatte kan i stedet leje tv og radio, jf. fængslets interne regler om egne genstande og penge af 28. maj 2008. Indsatte der havde eget tv og/eller radio på tidspunktet for de nye reglers ikrafttrædelse, bibeholdt dog adgangen til at få det udleveret under den aktuelle afsoning.

De indsatte i de lukkede fængsler og i arresthusene har ikke adgang til at medbringe eget tv, men skal have mulighed for at leje tv til cellen/stuen, og lejen må maksimalt udgøre 6 kr. om dagen, jf. genstandsbekendtgørelsen og Direktoratet for Kriminalforsorgens skrivelse nr. 9534 af 1. januar 2007 om tv-ordningen for indsatte (i de lukkede fængsler og arresthusene).

Der er således ikke et forbud mod at indsatte i de åbne fængsler medbringer eget tv, men i genstandsbekendtgørelsens § 9 er der hjemmel til at institutionens leder kan fastsætte yderligere begrænsninger i de indsattes ret til at medtage, besidde og råde over egne genstande i institutionen "under hensyn til forholdene i den enkelte institution".

Jeg beder fængslet om at oplyse hvorfor det er fundet nødvendigt med et forbud mod at medbringe eget tv i fængslet.

Af fængslets interne regler fremgår det at det efter aftale med talsmandsgruppen er en betingelse for at leje tv (eller fortsat at have adgang til eget tv) at den indsatte samtidig er medlem af antenneforeningen (der blev stiftet den 1. juli 2002). Der er ikke oplysning om prisen for at leje tv og radio, men under inspektion blev det oplyst at de indsatte betaler 42 kr. om ugen for både leje af tv og betaling til antenneforening hvilket svarer til det maksimum der må opkræves i de lukkede fængsler. Det blev endvidere oplyst at fængslet har ca. 30 tv-kanaler (guldpakken).

Jeg har tidligere udtalt at jeg ingen bemærkninger har til at de indsatte etablerer antenneforeninger hvor indsatte betaler for at kunne se et større udbud af kanaler. Jeg gengav samtidig nærmere angivne forudsætninger som efter min opfattelse må være til stede for at etablere sådanne ordninger. Disse forudsætninger har direktoratet givet i den nævnte skrivelse nr. 9534 af 30. maj 2007 om tv-ordningen for indsatte og har herefter anført at tv-udlejningsordningerne bør administreres efter disse betingelser. Det er videre anført at opkrævning til antenneforening og til leje af fjernsynsapparater ikke vil kunne overstige den fastsatte maksimumspris hvis betingelserne ikke kan opfyldes.

De nævnte forudsætninger er som anført i denne skrivelse:

at det gøres helt klart for den enkelte indsatte at det er frivilligt at være med i en antenneforening,

at den enkelte indsatte bliver gjort bekendt med at der tilbydes mulighed for at leje fjernsyn for (nu) 6 kr. om dagen med det antal kanaler der da kan ses,

at institutionen administrerer ordningerne, og at det sker i overensstemmelse med eventuelle tilkendegivelser fra Rigsrevisionen herom,

at institutionen er opmærksom på at indtægter og udgifter står i et rimeligt forhold til hinanden, og

at et eventuelt (utilsigtet) overskud anvendes til de indsatte.

En af de forudsætninger som jeg angav, er dog ikke medtaget i direktoratets skrivelse. Det drejer sig om min forudsætning om at de enkelte institutioner til stadighed er opmærksomme på om indsatte bliver presset til mod deres vilje at være medlem af en antenneforening.

Jeg har noteret mig at den samlede betaling for leje af tv og betaling til antenneforeningen ikke overstiger det maksimum på 6 kr. om dagen som direktoratet har fastsat i medfør af genstandsbekendtgørelsens § 19 for de lukkede fængsler og arresthuse.

Jeg foretager mig på denne baggrund ikke mere vedrørende kravet i de interne regler om det er en betingelse for leje af tv at den indsatte er medlem af antenneforeningen.

7. Rapportgennemgang

Som nævnt anmodede jeg under inspektionen om rapportmateriale vedrørende de seneste 10 sager (forud for varslingen den 24. april 2009) om udelukkelse fra fællesskab efter § 63 i straffuldbyrdelsesloven. Min anmodning omfattede både notater der er udarbejdet i klientsystemet "til sagen", notater der er udarbejdet "til klienten" og eventuelle underliggende rapporter.

Under inspektionen den 8. juni 2009 modtog jeg 10 (11) sådanne sager. Jeg modtog endvidere en oversigt over de modtagne sager hvoraf det fremgår at de er fordelt med 3 (4) sager om afsluttede udelukkelse fra fællesskab og 7 sager om afsluttede midlertidige udelukkelse fra fællesskab.

Ved min anmodning havde jeg egentlig kun sager hvori der var truffet en afgørelse om (endelig) udelukkelse fra fællesskab efter straffuldbyrdelseslovens § 63, stk. 1, i tanker. Da det ikke fremgik tydeligt af min anmodning – hvilket jeg beklager – og da jeg kun har modtaget 3 sådanne sager, har jeg valgt også at gennemgå sagerne om midlertidig udelukkelse.

Parenteserne ovenfor skyldes at der er 2 notater (både til sagen og til klienten) om den samme udelukkelse fra fællesskab der på den vedlagte oversigt over de sager som jeg har modtaget, tæller som 2 udelukkelse. Det drejer sig om 1 udelukkelse den 19. marts 2009, kl. 19.20 der ophørte den 20. marts 2009, kl. 8.45 hvor der blev afholdt forhør. Det ene notat har j.nr. 2009/207/00005-0039 og det andet j.nr. 2009/207/00005-0041. Det fremgår af det sidstnævnte notat at det er oprettet på baggrund af forhøret. I dette notat er der henvist til straffuldbyrdelseslovens § 63, stk. 1,

nr. 1, som grundlag for udelukkelsen, mens der i det andet notat er henvist til straffuldbyrdelseslovens § 63, stk. 1, nr. 3.

Jeg går ud fra at udfærdigelsen af det andet notat (0041) skyldes den ændrede opfattelse med hensyn til hjemmelsgrundlaget for udelukkelsen.

Jeg beder om få oplyst om det er korrekt forstået, og i bekræftende fald hvorfor der på den baggrund er oprettet et nyt notat om samme udelukkelse fra fællesskab.

Jeg beder endvidere om at få oplyst hvorfor udelukkelsen er registreret som 2 særskilte sager på den vedlagte oversigt, og om den også i øvrigt er registreret som 2 sager/udelukkelse fra fællesskab i fængslet.

Da de 2 notater om udelukkelsen den 19. marts 2009 vedrører samme udelukkelse, anser jeg i det følgende denne udelukkelse for én sag.

Det fremgår endvidere af notaterne og den underliggende rapport i sagen at beslutningen om udelukkelse blev truffet af en fængselsfunktionær der var til stede da den hændelse der gav anledning til udelukkelsen, fandt sted. Af det ene notat om udelukkelse fra fællesskab (0039) fremgår det at den pågældende funktionær den 19. marts 2009, kl. 19.20 meddelte afgørelsen om udelukkelse til den indsatte, og af det andet (0041) at samme funktionær den 19. marts 2009, kl. 9.00 meddelte afgørelsen om udelukkelse til den indsatte. Jeg går ud fra at der i sidstnævnte notat rettelig skulle have stået den 20. marts 2009, kl. 9.00 (det tidspunkt som forhøret ifølge forhørsnotatet sluttede på), og at den pågældende funktionær på dette tidspunkt orienterede den indsatte om at hjemmelsgrundlaget for udelukkelsen var ændret.

Jeg beder om at få oplyst om det er korrekt forstået.

En af sagerne om midlertidig udelukkelse fra fællesskab drejer sig om en indsat der blev udelukket fra fællesskab efter at han var blevet overfaldet af en anden indsat. Det er i den underliggende rapport anført at 3 andre indsatte blev indsat på afdeling E. Sagen har j.nr. 2009/207/00121-0014.

Jeg går ud fra at placeringen på afdeling E (isolationsafdelingen) af disse 3 indsatte ikke var en udelukkelse fra fællesskab, men en anbringelse i forhørscelle, og at det er årsag til at der ikke foreligger rapporter om udelukkelse fra fællesskab om disse indsatte. Om udelukkelsen af den indsatte i den nævnte sag henviser jeg til pkt. 7.8.

I alle 10 sager om udelukkelse fra fællesskab modtog jeg udskrifter af notaterne "til sagen", men kun i de 3 sager om afsluttede (endelige) udelukkelse fra fællesskab modtog jeg også udskrifter af notaterne "til klienten".

Fra sagen om min inspektion den 6. marts 2008 af Arresthuset i Holstebro er jeg bekendt med at modulet "midlertidig udelukkelse fra fællesskab" i klientsystemet kun genererer én udskrift som har titlen "til sagen". Direktoratet har i denne sag også oplyst at en indsat der ønsker aktindsigt i et notat om en midlertidig udelukkelse, vil kunne få udleveret notatet "til sagen", eventuelt efter at institutionen har undtaget de oplysninger der i medfør af forvaltningslovens § 9, stk. 4, ikke er undergivet aktindsigt.

I 8 sager modtog jeg desuden underliggende rapporter om det forhold der gav anledning til udelukkelsen, herunder 4 afvigelsesrapporter. I 5 af disse 8 tilfælde og i 1 af de 2 tilfælde hvor der ikke foreligger en underliggende rapport, er der også et (efterfølgende) forhørsnotat, og i 1 af de 8 tilfælde er der også et (efterfølgende) bødeforlæg. I 1 tilfælde er der hverken en underliggende rapport eller andre rapporter/notater, men det fremgår af notatet om udelukkelse fra fællesskab "til sagen" i denne sag hvorfor den indsatte blev udelukket fra fællesskab.

Ved min gennemgang af sagerne har jeg ikke taget stilling til selve beslutningen om udelukkelse fra fællesskab. Jeg har navnlig set på om proceduren efter gældende regler er blevet fulgt.

7.1. Lidt om sagerne

Sagerne vedrører (midlertidige) udelukkelse fra fællesskab i perioden fra den 12. februar 2009 til og med den 6. april 2009, det vil sige en periode på knap 2 måneder. De 3 sager der ikke er midlertidige udelukkelse, er fra henholdsvis den 12. februar 2009, 18. og 19. marts 2009. De andre sager er alle fra marts 2009.

De 3 sager der ikke er midlertidig udelukkelse fra fællesskab, er udelukkelse fra fællesskab for at forebygge undvigelse, strafbar virksomhed eller voldsom adfærd (straf fuldbyrdelseslovens § 63, stk. 1, nr. 1). I det ene tilfælde foreligger der dog som nævnt

ovenfor også et andet og tidligere notat hvori det er anført at udelukkelsen skete fordi den indsatte udviste en grov eller oftere gentagen utilladelig adfærd som er åbenbart uforenelig med fortsat ophold i fællesskab med andre indsatte (straffuldbyrdelseslovens § 63, stk. 1, nr. 3), jf. omtalen af denne sag ovenfor. Der blev i denne sag på baggrund af det disciplinære forhold afholdt et forhør dagen efter hvor udelukkelsen fra fællesskab samtidig ophørte. Ved forhøret blev der truffet afgørelse om at ikende den indsatte strafcelle i 7 dage, regnet fra den 19. marts 2009, det vil sige at den tid hvori den indsatte var udelukket fra fællesskab, blev fratrukket. I de 2 andre tilfælde blev der ikke truffet andre afgørelser end afgørelserne om udelukkelse fra fællesskab.

I 6 af rapporterne om midlertidig udelukkelse fra fællesskab er der henvist til straffuldbyrdelseslovens § 63, stk. 2, jf. § 63, stk. 1, nr. 3, og i den sidste til straffuldbyrdelseslovens § 63, stk. 2, jf. både stk. 1, nr. 1, (for at forebygge voldsom adfærd) og nr. 2 (for at gennemføre foranstaltninger der er nødvendige af sikkerhedshensyn). I denne sag blev den indsatte ved et efterfølgende forhør ikendt strafcelle i 4 dage og fik konfiskeret mobiltelefon og oplader. I alle de 4 andre tilfælde med efterfølgende forhør, blev den indsatte ikendt en bøde på 50 kr. og fik tilbagekaldt sin udgangstilladelse. Bødeforlægget var også på 50 kr. I det sidste tilfælde skete der ikke mere.

I 4 af de i alt 6 tilfælde hvor der blev afholdt forhør, ophørte den midlertidige udelukkelse fra fællesskab da forhøret blev indledt. I de 2 sidste tilfælde blev forhøret afholdt 2 dage efter at den midlertidige udelukkelse fra fællesskab var ophørt. Som det fremgår, blev der i intet tilfælde truffet afgørelse om udelukkelse fra fællesskab ved det efterfølgende forhør. Jeg henviser herom til pkt. 7.3.

8 af udelukkelse, herunder alle de 3 udelukkelse der ikke er angivet som midlertidige udelukkelse, varede én dag. De 2 sidste (midlertidige) udelukkelse varede henholdsvis 2 og 3 dage.

7.2. Retsgrundlaget

Reglerne om udelukkelse fra fællesskab findes i straffuldbyrdelseslovens § 63 og i bekendtgørelse nr. 440 af 30. maj 2008 om udelukkelse af indsatte fra fællesskab, herunder anbringelse i observationscelle mv. i fængsler og arresthuse. Til bekendtgørelsen knytter sig vejledning nr. 28. af 3. juni 2008 om udelukkelse af indsatte fra fællesskab, herunder anbringelse i observationscelle mv., i fængsler og arresthuse.

Efter § 63, stk. 1, kan en indsat udelukkes fra fællesskab med andre indsatte hvis det er nødvendigt for at forebygge undvigelse, strafbar virksomhed eller voldsom adfærd (nr. 1), for at gennemføre foranstaltninger der er nødvendige af sikkerhedshensyn eller påkrævet for at gennemføre en almindelig sundhedskontrol eller forebygge smittefare (nr. 2), eller fordi den indsatte udviser en grov eller oftere gentagen utilladelig adfærd som er åbenbart uforenelig med fortsat ophold i fællesskab (nr. 3).

Hvis der er grund til at antage at betingelserne i stk. 1 for udelukkelse fra fællesskab eller for overførsel er opfyldt, kan institutionen midlertidigt udelukke den indsatte fra fællesskab med andre indsatte mens spørgsmålet om udelukkelse behandles, jf. straffuldbyrdelseslovens § 63, stk. 2.

En sag om et disciplinært forhold kan føre til at der træffes afgørelse om f.eks. både at den indsatte skal udelukkes fra fællesskab og ikendes en disciplinærstraf. I sådanne "blandede sager" skal man i princippet overholde reglerne i både bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab og i disciplinærstrafbekendtgørelsen (nr. 385 af 17. maj 2001 om udståelse af strafcelle, anvendelse af forhørs-celle og behandlingen af disciplinærsager i fængsler og arresthuse). Bestemmelserne om notatpligt i de to bekendtgørelser er dog af stort set samme indhold, jf. herved § 5, stk. 4 og 5, i bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab og § 8 i disciplinærstrafbekendtgørelsen. Forskellen i de to regelsæt er navnlig i hvilket omfang den indsatte kan få indsigt i de oplysninger der skal noteres, jf. nedenfor under pkt. 7.4 om afskæring af partsaktindsigt mv. i de "rene sager" om udelukkelse fra fællesskab.

7.3. Midlertidig udelukkelse fra fællesskab

Hvis der er grund til at antage at betingelserne i straffuldbyrdelseslovens § 63, stk. 1, for udelukkelse fra fællesskab eller for overførsel er opfyldt, kan institutionen som nævnt i pkt. 7.2 midlertidigt udelukke den indsatte fra fællesskab "mens spørgsmålet om udelukkelse behandles", jf. straffuldbyrdelseslovens § 63, stk. 2.

I ingen af de 7 tilfælde hvor de indsatte blev midlertidigt udelukket fra fællesskab, blev der efterfølgende truffet afgørelse om udelukkelse fra fællesskab. Som tidligere nævnt blev den indsatte ved efterfølgende forhør i 1 tilfælde ikendt strafcelle og i 4 tilfælde en bøde. I yderligere 1 tilfælde blev der givet et bødeforlæg, mens der i det sidste tilfælde ikke skete yderligere.

Jeg beder fængslet om en udtalelse vedrørende dette forhold.

Det tilføjes at jeg er opmærksom på at 5 af de 7 midlertidige udelukkelse skete fordi den indsatte var beruset (ved tilbagekomst fra udgang). Som det fremgår af Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulæreskrivelse nr. 117 af 10. oktober 2003 om behandling af berusede indsatte i de åbne fængsler, kan udelukkelse fra fællesskab på grund af beruselse kun ske hvis betingelserne i straffuldbyrdelseslovens § 63 er opfyldte.

Jeg har som nævnt ovenfor ikke taget stilling til om betingelserne for (midlertidig) udelukkelse fra fællesskab var opfyldte i nogen af sagerne.

7.4. Afskæring af partsaktindsigt mv.

Ved lov nr. 382 af 6. juni 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forvaltningsloven, skete der en afskæring af retten til partsaktindsigt (se nu § 9, stk. 4, i forvaltningsloven) i visse sagstyper, f.eks. sager om udelukkelse fra fællesskab. Det indebærer at der ikke længere skal ske partshøring i "rene sager" hvor der alene træffes afgørelse i denne sagstype. Den indsatte har dog stadig ret til at udtale sig, jf. § 5, stk. 1, i bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab.

Ved meddelelse af begrundelsen for afgørelsen i "rene sager" skal den indsatte kun orienteres om hvilke retsregler afgørelsen er truffet efter, jf. bekendtgørelsens § 5, stk. 4, nr. 7 (jf. begrænsningerne angivet i forvaltningslovens § 24, stk. 3, 1. pkt., jf. § 24, stk. 1, 1. pkt.). Det notat der skal udfærdiges "til sagen", skal dog indeholde en nærmere "fuld" begrundelse, jf. § 5, stk. 5. Den indsatte har dog på grund af afskæringen af partsaktindsigt ikke ret til at få kopi af notatet "til sagen", men får det notat der udarbejdes "til klienten". I sager om midlertidig udelukkelse fra fællesskab hvor der ikke foreligger et notat "til klienten", kan den indsatte få notatet "til sagen" – eventuelt efter undtagelse af oplysninger efter forvaltningslovens § 9, stk. 4, jf. pkt. 7 ovenfor.

Reglerne er ikke til hinder for at der efter omstændighederne gives meroffentlighed og en nærmere begrundelse hvis hverken private eller offentlige interesser taler imod det, jf. forarbejderne til lovændringen fra 2002 og pkt. 8, 5. afsnit, i vejledningen om udelukkelse fra fællesskab.

Ved midlertidig udelukkelse fra fællesskab skal den indsatte (også) orienteres om hvilke retsregler afgørelsen er truffet efter og have lejlighed til at udtale sig i sagen, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 1.

Reglerne om afskæring af partsaktindsigt mv. finder ikke anvendelse i "blandede sager" (hvor der samtidig med afgørelsen om udelukkelse fra fællesskab træffes andre afgørelser, jf. herved ombudsmandens gengivelse af Justitsministeriets retsopfattelse på s. 117 i ombudsmandens endelige rapport om inspektionen af institutionen for frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm (nu Ellebæk) der findes på www.ombudsmanden.dk). Hvis der f.eks. træffes afgørelse om både disciplinærstraf og udelukkelse fra fællesskab, gælder de begrænsninger der følger af forvaltningslovens § 9, stk. 4, ikke. Det indebærer f.eks. at den indsatte har ret til indsigt i et notat med "fuld" begrundelse svarende til hvad der gælder efter § 24 i forvaltningsloven. (Adgangen til aktindsigt vil dog kunne begrænses efter de almindelige regler i § 15 i forvaltningsloven). Det indebærer endvidere at der i "blandede sager" skal ske almindelig partshøring, f.eks. (som det ofte sker) mundtligt under et disciplinært forhør, jf. § 7, stk. 1 og 2, i disciplinærstrafbekendtgørelsen.

Hvis der samtidig med afgørelsen om udelukkelse fra fællesskab træffes en anden afgørelse der også er omfattet af forvaltningslovens § 9, stk. 4, f.eks. en afgørelse om overførsel, kan reglerne om afskæring af aktindsigt naturligvis anvendes på hele sagen.

I ingen af de 3 sager som jeg har modtaget om afsluttede udelukkelse fra fællesskab, er der samtidig med afgørelsen om udelukkelse fra fællesskab truffet andre afgørelser der ikke er omfattet af forvaltningslovens § 9, stk. 4, men i den ene af sagerne er der ved et efterfølgende forhør truffet afgørelse om at ikende den indsatte en disciplinærstraf.

Heller ikke i nogen af sagerne om midlertidig udelukkelse er der samtidig med afgørelsen om udelukkelse fra fællesskab truffet andre afgørelser der ikke er omfattet af forvaltningslovens § 9, stk. 4, men først efterfølgende (i 6 af de 7 sager).

7.4.1. Partshøring og udtaleret

I notatet – både til sagen og til klienten – om udelukkelse fra fællesskab fremgår det bl.a. som en standard at den indsatte er orienteret om sine muligheder for at udtale sig i sagen inden der træffes afgørelse, jf. også bekendtgørelsens § 5, stk. 1.

Også i notatet til sagen om midlertidig udelukkelse fra fællesskab fremgår det som en standard at den indsatte er orienteret om sine muligheder for at udtale sig i sagen, jf. også bekendtgørelsens § 4, stk. 1.

Som standardtekst i det forhørsnotat der findes i forhørsmodul, fremgår det bl.a. under "Rettigheder" at den indsatte vejledes om sin ret til at udtale sig inden der træffes afgørelse i sagen. Herudover er der mulighed for under punktet "Indsattes forklaring" at gøre notat om den indsattes eventuelle bemærkninger til sagen. Til slut i det standardbødeforlæg der anvendes, orienteres den indsatte også om retten til at udtale sig i sagen.

Som det fremgår ovenfor, er afgørelsen om udelukkelse fra fællesskab i ingen af de 3 tilfælde hvor der blev truffet (en endelig) afgørelse om udelukkelse, truffet ved et forhør, og der blev ikke samtidig med afgørelsen om udelukkelse (men først senere i det ene tilfælde) truffet andre afgørelser der ikke er omfattet af forvaltningslovens § 9, stk. 4. Ved det forhør der blev afholdt i det ene tilfælde, blev den indsatte partshørt over de oplysninger der (også) lå til grund for udelukkelsen, og fremkom med bemærkninger hertil.

Som også nævnt blev 5 af de midlertidige udelukkelse fulgt op af et forhør og 1 tilfælde af et bødeforlæg hvor den indsatte blev partshørt.

I pkt. 5 i notatet til sagen og i pkt. 6 i notatet til klienten ("Indsattes forklaring") kan der gøres notat om deltagelse af bisidder og indsattes bemærkninger. For så vidt angår modulet til brug for midlertidig udelukkelse er der et pkt. 6 til "Indsattes udtalelse".

I 2 tilfælde er det anført at den indsatte ingen bemærkninger havde. I alle de øvrige tilfælde – på nær 1 – er den indsattes bemærkninger gengivet i notaterne om udelukkelse fra fællesskab. Det ene tilfælde er den endelige udelukkelse fra fællesskab hvor der foreligger to notater (2009/207/0005-039 og 041). I notatet fra det forhør der blev afholdt dagen efter udelukkelsen, er der en gengivelse af (det indberettede og) den indsattes forklaring til forhøret.

Jeg går ud fra at den indsatte også i dette tilfælde (i overensstemmelse med det fortrykte i notatet om udelukkelse fra fællesskab) fik lejlighed til at udtale sig inden der blev truffet afgørelse om udelukkelse fra fællesskab. Jeg lægger herefter til grund at den indsatte i alle 10 sager har haft lejlighed til at udtale sig i overensstemmelse med henholdsvis § 4, stk. 1, og § 5, stk. 1, i bekendtgørelsen.

Jeg har endvidere noteret mig at det i 2 tilfælde udtrykkeligt er anført at den indsatte ikke havde nogen bemærkninger. Jeg kan i den forbindelse oplyse at jeg tidligere har anbefalet at punktet til indsattes forklaring/udtalelse altid udfyldes, og at der således også gøres notat når en indsat ikke har haft bemærkninger.

Jeg har endvidere noteret mig at de indsatte blev partshørt i de tilfælde hvor der efterfølgende blev ikendt en disciplinærstraf for det pågældende forhold.

I 1 af tilfældene (om midlertidig udelukkelse fra fællesskab) fremgår det at indsattes udtalelse blev givet i forbindelse med ophøret af udelukkelsen. Det drejer sig om en sag med j.nr. 2009/207/00048-0013 hvor den indsatte var midlertidigt udelukket fra fællesskab fra den 5. marts 2009, kl. 16.15 til den 6. marts 2009, kl. 11.03.

Jeg beder fængslet om at oplyse om den indsatte i dette tilfælde fik adgang til at udtale sig "så hurtigt som muligt", jf. 4, stk. 1, i bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab.

7.4.2. Begrundelse og notatpligt

Som nævnt ovenfor skal der i de såkaldte "rene sager" om udelukkelse fra fællesskab efter § 5, stk. 4 og 5, udfærdiges notat "til sagen" med bl.a. en begrundelse for afgørelsen. Den indsatte har dog som nævnt kun ret til oplysningen i notatet "til klienten" om de retsregler som afgørelsen er truffet efter, jf. herved § 5, stk. 4, nr. 7, med henvisning til forvaltningslovens § 24, stk. 3, 1. pkt., jf. § 24, stk. 1, 1. pkt.

Hvis en afgørelse om udelukkelse fra fællesskab træffes som led i en disciplinærsag med forhør ("blandet sag"), meddeles afgørelsen (og begrundelsen) mundtligt mens den indsatte er til stede, jf. § 7, stk. 2, i disciplinærstrafbekendtgørelsen. Den indsatte har ret til (efter anmodning) at få en kopi af forhørsnotatet, jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 9.

Bestemmelserne i § 5, stk. 4 og 5 i bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab, gælder kun for endelige afgørelser om udelukkelse fra fællesskab. Notaterne i sagerne om midlertidig udelukkelse indeholder dog også punkter til notat om grundlaget og baggrunden for udelukkelsen (og et punkt til notat om begrundelsen for ophør) der skal udfyldes i forbindelse med midlertidige udelukkelse.

I de notater "til klienten" som jeg har modtaget, er der i alle tilfælde under pkt. 3 "Grundlag" henvist til den relevante del og indholdet af § 63, stk. 1, i straffuldbyrdesloven. Det samme gælder notaterne "til sagen" (også i sagerne om midlertidig udelukkelse). Det fremgår endvidere som en standard i alle tilfælde at den indsatte er orienteret om reglerne for anbringelsen.

I det ene af notaterne i sagen med de 2 notater er der ikke anført noget under pkt. 6 "Sagsfremstilling", mens der i det andet (0041) er henvist til forhøret der indeholder en gengivelse af det indberettede. De 2 andre sager om (endelig) udelukkelse fra fællesskab indeholder en gengivelse af hvad der er indberettet (sagens faktiske omstændigheder), jf. bekendtgørelsens § 5, stk. 4, nr. 1.

På nær i et tilfælde indeholder notaterne i sagerne om midlertidig udelukkelse også en gengivelse af baggrunden for udelukkelsen.

De notater der skal udfyldes i sager om (endelig) udelukkelse fra fællesskab, indeholder et punkt med overskriften "Begrundelse". I forbindelse med inspektionen af institutionen for frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm (nu Ellebæk) stillede ombudsmanden bl.a. spørgsmål til Direktoratet for Kriminalforsorgen om hvorledes feltet efter direktoratets opfattelse konkret skal anvendes. Direktoratet oplyste at feltet anvendes til at begrunde strafudmålingen i den konkrete sag. Direktoratet oplyste endvidere at dette sker ved henvisning til normalreaktionerne på området. Hvis sanktionen afviger fra normalreaktionerne anføres kun de relevante formildende eller skærpende omstændigheder. I sagen noterede ombudsmanden sig det oplyste.

Der er notat i punktet til begrundelse i 2 af de 3 sager. Det er sagen med 2 notater der mangler notat under dette punkt.

Jeg har noteret mig at de oplysninger om sagens faktiske omstændigheder som er nødvendige for at leve op til kravene i § 5, stk. 4 og 5, i bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab, fremgår af det samlede notat i 2 af de 3 tilfælde. Det sidste tilfælde går jeg ud fra er et enkeltstående tilfælde, og at fængslet således generelt er opmærksom på at udfylde alle punkter i notaterne i overensstemmelse med kravene i bekendtgørelsens § 5, stk. 4 og 5. Jeg har noteret mig at oplysningerne i dette ene tilfælde fremgår af det efterfølgende forhør i sagen.

Til orientering for fængslet kan jeg oplyse at jeg i sagen om min inspektion i 2008 af Statsfængslet i Jyderup har henledt opmærksomheden på at det generelt i nogle sager – f.eks. hvor der er en mere omfattende gengivelse i materialet af sagens faktiske omstændigheder – ville kunne forbedre mulighederne for efterfølgende at behandle en klagesag hvis der også skrives en mere opsamlende og udtrykkelig angivelse af de bestemmende hovedhensyn og de faktiske omstændigheder som er tillagt væsentlig betydning ved afgørelsen af sagen.

7.5. Kompetence

Kompetencen til at træffe beslutning om udelukkelse fra fællesskab ligger hos institutionens leder eller den der bemyndiges til det (jf. § 63, stk. 1, i straffuldbyrdsloven). For så vidt angår midlertidig udelukkelse ligger kompetencen hos institutionen, jf. § 63, stk. 2.

Jeg har modtaget statsfængslets interne regler af 25. maj 2009 om disciplinærstraf, konfiskation, udgangsmisbrug, udelukkelse fra fællesskab og overførsel. Af punkt c i disse regler fremgår det at kompetencen til at træffe afgørelse om udelukkelse fra fællesskab er delegeret til personale- og sikkerhedskonsulenten, afdelingsleder og overvagtimester. Hvis ingen af disse og heller ikke inspektøren er til stede, og hvis afgørelse ikke kan afvente telefonisk forelæggelse for vagthavende, kan afgørelse om **foreløbig** udelukkelse fra fællesskab træffes af det tilstedeværende personale. Vagthavende skal i sådanne tilfælde snarest muligt underrettes.

Beslutningerne om udelukkelse fra fællesskab er i 2 af de 3 afsluttede (endelige) udelukkelse fra fællesskab, truffet af en afdelingsleder og i det sidste tilfælde af en fængselsfunktionær.

Det sidste tilfælde er den tidligere nævnte sag hvori der er to notater om samme hændelse (j.nr. 2009/207/00005-0039 og 0041). Af notaterne om udelukkelse fra fællesskab fremgår det at den indsatte blev anbragt i isolationscelle kl. 19.20 efter beslutning af en fængselsfunktionær, og at udelukkelsen varede til næste dag kl. 8.45 hvor en afdelingsleder afholdt forhør i sagen om det pågældende forhold.

Selv om der er tale om et enkeltstående tilfælde, beder jeg om oplysning om hvorvidt det er i overensstemmelse med de interne kompetenceregler at afgørelsen om udelukkelse – der som nævnt er angivet som en endelig udelukkelse – i dette tilfælde er truffet af en fængselsfunktionær.

I en af sagerne om midlertidig udelukkelse fra fællesskab er beslutningen herom truffet af en afdelingsleder og i de øvrige tilfælde af en fængselsfunktionær. Det fremgår ikke om der er givet underretning til vagthavende i disse tilfælde, og i givet fald hvornår det er sket.

Jeg beder om at få oplyst om – og i givet fald hvornår – der er sket en sådan underretning, jf. de interne kompetenceregler. Hvis der er givet underretning, beder jeg desuden om at få oplyst om der er gjort notat om det et andet sted.

Jeg beder desuden om at få oplyst fængslets procedure for opfølgning når der modtages underretning om en midlertidig udelukkelse, jf. også min anmodning om en udtalelse under pkt. 7.3 om det forhold at der i ingen af de sager hvor der skete midlertidig udelukkelse fra fællesskab, efterfølgende blev truffet afgørelse om udelukkelse fra fællesskab (men om andre reaktioner).

Der er ikke anført noget i reglerne om hvem der har kompetencen til at træffe beslutning om ophør af udelukkelse fra fællesskab. Beslutningerne om ophør er i alle de 10 sager som jeg har modtaget, truffet af en afdelingsleder.

Jeg anbefaler at det også i de interne regler beskrives hvem der har kompetence til at træffe beslutning om ophør af udelukkelse fra fællesskab. Jeg beder om underretning om hvad der sker i anledning af min anbefaling.

Der er ikke anført noget i de interne kompetenceregler om tilsyn med området for udelukkelse fra fællesskab.

Når et sagsområde er uddelegeret, bør institutionens leder inddrages under behandlingen af en sag hvis den konkrete sag giver anledning til tvivl, jf. pkt. 7 i Direktoratet for Kriminalforsorgens vejledning nr. 11991 af 29. juni 2001 om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner.

I pkt. 10 i denne vejledning er det desuden nævnt at de lokale kompetenceforhold og arbejdsgange bør være fastsat udtrykkeligt i lokale regler i de tilfælde hvor kompetencen er henlagt til institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, og at disse lokale regler også bør indeholde nogle arbejdsgange der gør det muligt for institutionens leder effektivt at udøve sine styrings- og instruktionsbeføjelser. I forbindelse med opfølgningen på min inspektion af Anstalten ved Herstedvester i 2005 har Direktoratet for Kriminalforsorgen bl.a. oplyst at institutionens leder bør føre et løbende tilsyn med området, f.eks. i form af stikprøvevis gennemgang af sagerne.

Jeg beder fængslet om at oplyse hvordan inspektionen fører tilsyn med området for udelukkelse fra fællesskab.

Jeg anbefaler endvidere at fængslets tilsyn beskrives i de interne regler, og jeg beder om at blive underrettet om hvad der sker i anledning af min anbefaling.

7.6. Klagevejledning mv.

Det fremgår af bekendtgørelsens § 5, stk. 4, nr. 5, at notatet skal indeholde oplysning om at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren (Direktoratet for Kriminalforsorgen). Endvidere skal notatet efter § 5, nr. 6, indeholde oplysning om hvornår fristen for at indgive klage udløber.

Notatet "til klienten" indeholder til sidst en fortrykt tekst med en sådan vejledning. Det skal ikke angives om – og i så fald af hvem – der er givet vejledning til den indsatte, men notatet er netop beregnet til udlevering til den indsatte.

Jeg går ud fra at de indsatte i alle tilfælde får den fornødne klagevejledning (f.eks.) ved udlevering af notatet "til klienten", og at det også er sket i de konkrete sager.

7.7. Ophør og ugentlige overvejelser

Udelukkelse fra fællesskab er en fremadrettet foranstaltning der straks skal bringes til ophør når betingelserne herfor ikke længere er opfyldt, jf. lovens § 63, stk. 7, 1. pkt. Efter bestemmelsens 2. pkt. skal institutionen mindst én gang om ugen overveje spørgsmålet om helt eller delvist at bringe udelukkelse fra fællesskab til ophør.

For så vidt angår midlertidige udelukkelse fremgår det af bekendtgørelsens § 4, stk. 2, at sådanne udelukkelse ikke må udstrækkes i længere tid end det er nødvendigt for behandlingen af spørgsmålet om udelukkelse eller overførsel.

Når udelukkelse fra fællesskab bringes til ophør, skal der gøres notat om dato og klokkeslæt for ophøret, jf. § 8, stk. 1, i bekendtgørelsen. Der er lavet et sådant notat i alle sagerne (også i sagerne om midlertidig udelukkelse).

Efter § 8, stk. 2, skal der endvidere gøres notat om institutionens overvejelser efter straffuldbydelseslovens § 63, stk. 7, 2. pkt., om helt eller delvist at bringe udelukkelsen til ophør, herunder om dato for og klokkeslæt for overvejelserne. Notat om de ugentlige overvejelser føres i notatet "til sagen".

Som tidligere nævnt varede udelukkelsen en dag i alle de 3 tilfælde der ikke var midlertidige udelukkelse. 5 af de midlertidige udelukkelse varede også en dag og de 2 sidste henholdsvis 2 og 3 dage.

I en af sagerne om midlertidig udelukkelse er det i notatet under baggrund anført at den indsatte "er udelukket" fra fællesskab til lørdag morgen kl. 7.00 (som var dagen

efter at udelukkelsen blev iværksat). Det drejer sig om en sag med j.nr. 2009/207/00051-0018. Det fremgår ikke om notatet om udelukkelse fra fællesskab er skrevet efterfølgende og beskriver at den indsatte havde været udelukket fra fællesskab til nævnte tidspunkt, men det fremgår af gengivelsen i forhørsnotatet af den underliggende rapport (der ikke er vedlagt) at den pågældende blev udelukket fra fællesskab resten af dagen.

En midlertidig udelukkelse fra fællesskab kan, som også tidligere nævnt, ske mens sagen behandles, og må ikke udstrækkes i længere tid end det er nødvendigt for behandlingen af spørgsmålet om udelukkelse fra fællesskab eller overførsel. En (endelig) udelukkelse fra fællesskab er som nævnt en fremadrettet foranstaltning der skal ophøre når betingelserne for udelukkelsen ikke længere er til stede. Det kan derfor ikke på forhånd bestemmes hvornår udelukkelsen skal ophøre.

Jeg har ikke bemærkninger til udstrækningen af den midlertidige udelukkelse i det konkrete tilfælde der ophørte (2 dage) inden der blev afholdt forhør i sagen.

7.8. Andre forhold

En af sagerne om midlertidig udelukkelse fra fællesskab drejede sig, som tidligere nævnt, om en indsat der blev udelukket fra fællesskab efter at han var blevet overfaldet af en anden indsat. Der er henvist til § 63, stk. 2, jf. § 63, stk. 1, nr. 3, (fortsat ophold i fællesskab uforsvarligt) som grundlag for at udelukke den indsatte midlertidigt fra fællesskab. Det drejer sig om sagen med j.nr. 2009/207/00121-0014.

Efter straffuldbyrdelseslovens § 63, stk. 1, nr. 3, kan en indsat udelukkes fra fællesskab hvis det er nødvendigt "fordi den indsatte udviser en grov eller oftere gentagen utilladelig adfærd som er åbenbart uforenelig med fortsat ophold i fællesskab med andre indsatte".

Jeg beder fængslet om en udtalelse om hjemlen for udelukkelse i dette tilfælde.

Opfølgning

Jeg beder om at fængslet sender de oplysninger mv. som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen som jeg ligeledes beder om en udtalelse.

Underretning

Denne rapport sendes til Statsfængslet på Søbysøgård, Direktoratet for Kriminalfor-
sorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i fængslet.

Lenart Frandsen
Inspektionschef
